

În prezent, conceptul de agricultură ecologică reprezintă un subiect analizat și discutat intens la nivel global, de către diferite organizații și entități cu o influență semnificativă asupra economiei și situației sociale a teritoriilor și comunităților existente, având în vedere evoluția mediului și a sănătății populației.

Conform definiției furnizate de Organizația pentru Alimentație și Agricultură a Națiunilor Unite, „agricultura ecologică este un sistem holistic de management al producției, care promovează și îmbunătățește sănătatea agro-ecosistemului, protejează biodiversitatea, ciclurile biologice și activitatea biologică a solului”¹. Agricultura ecologică are în vedere impactul potențial asupra mediului și asupra societății; practicarea sa presupune eliminarea utilizării unor factori sintetici, cum ar fi îngrășămintele sintetice și pesticidele, medicamentele veterinare, semințele și soiurile modificate genetic, conservanții, aditivii. Acestea sunt înlocuite cu măsuri specifice de gestionare și conservare a solurilor, care mențin și cresc fertilitatea pe termen lung a solului și previn apariția dăunătorilor și a bolilor specifice.

Comisia Europeană consideră agricultura ecologică ca fiind un sistem agricol care urmărește să ofere consumatorului alimente proaspete, gustoase și autentice, respectând în același timp ecosistemul natural și ciclul său de viață. Pentru a furniza aceste rezultate, în agricultura ecologică trebuie să fie utilizate măsuri comune menite să minimizeze impactul uman asupra mediului, asigurând în același timp funcționarea cât mai naturală a sistemului agricol.

Conform Departamentului de Agricultură al SUA, agricultura ecologică este un sistem de producție capabil să răspundă condițiilor specifice teritoriului prin integrarea practicilor culturale, biologice și mecanice care favorizează ciclicitatea resurselor, promovează echilibrul ecologic și conservă biodiversitatea.

Se poate observa faptul că toate aceste definiții sunt construite în jurul unor concepte general valabile, care fundamentează practicile de agricultură ecologică: protecția mediului și protecția consumatorului. Politicile implementate la nivel european acordă o importanță din ce în ce în mai ridicată acestor două concepte, iar acest fapt se reflectă și în evoluția pieței produselor alimentare ecologice din UE: în anul 2014, aceasta a ajuns la valoarea de 24 miliarde euro, cu 7,4% mai mult comparativ cu valoarea înregistrată în anul 2013. Conform noii Politici Agricole Comune, începând din 2015, 30% din plățile directe (Pilonul I al PAC) trebuie direcționate, la nivelul fiecărui stat membru, către finanțarea agricultorilor în scopul derulării de practici agricole ecologice și durabile. De asemenea, în cadrul Programelor Naționale de Dezvoltare Rurală (finanțate prin Pilonul II al PAC), agricultorii și operatorii din domeniul producției ecologice pot accesa diverse oportunități de finanțare; proiectele finanțate pot avea diverse tematici precum: stimularea inovării, prin cooperarea la nivelul lanțului alimentar; dezvoltarea de sisteme de calitate pentru produsele agricole; înființarea de grupuri sau organizații de producători, etc. De asemenea, activitatea de cercetare, serviciu conexe agriculturii ecologice, face obiectul finanțărilor furnizate de UE prin FEADR și Programul Orizont 2020. Nu în ultimul rând, o atenție deosebită este acordată și

¹ FAO/WHO Codex Alimentarius Commission, 1999

marketingului produselor ecologice, fiind posibilă finanțarea de proiecte depuse de organizații comerciale/interprofesionale, pentru creșterea gradului de conștientizare în rândul consumatorilor cu privire la siglă, producție și controale ecologice din UE. Toate aceste măsuri sunt adoptate pentru a stimula realizarea conversiei la practicile de agricultură ecologică sau menținerea acestora.

În România, sectorul agriculturii ecologice s-a dezvoltat, în principal, după aderarea țării la UE, respectiv după anul 2007, în contextul alinierii cadrului legislativ și instituțional la normele europene. Prima asociație în domeniul agriculturii ecologice (Asociația Bioterra) a fost înființată încă din anul 1997, iar primul act legislativ care viza și componenta de agricultură ecologică a intrat în vigoare în anul 2000 (OUG nr. 34/2000). În județul Dolj, primele suprafețe și culturi certificate ecologic au apărut după anul 2006. Conform datelor furnizate de Direcția Agricolă Județeană, în anul 2013, în județul Dolj, existau 1.016 ha de suprafețe cultivate ecologic, din care 215 ha suprafețe certificate ecologic. Suprafața cultivată ecologic reprezenta însă, doar 0,2% din suprafața arabilă a județului (488.556 ha).

Prin prezentul studiu, se urmărește analiza situației actuale și a stadiului de dezvoltare a sectorului de producție și procesare produse ecologice și servicii conexe din județul Dolj, respectiv punctele slabe și tari ale acestui sector. Metodologia propusă pentru elaborarea studiului cuprinde atât cercetarea de birou (analiza documentelor și analiza statistică), cât și cercetarea de teren (chestionare în rândul operatorilor certificați ecologic de la nivelul județului Dolj și desfășurarea de interviuri cu actori cheie). Prin utilizarea celor patru surse de date (documente, date statistice, opiniile operatorilor certificați și opiniile instituțiilor/organizațiilor cu un rol cheie în sistemul agriculturii ecologice) se va asigura verificarea încrucișată a informației și delimitarea elementelor cheie ce caracterizează practicile agricole ecologice din județul Dolj. În baza analizei efectuate, concluziile și recomandările studiului vor viza viitorul sectorului de agricultură ecologică și servicii conexe în contextul socio-economic actual, respectiv rolul acestui sector în creșterea ocupării forței de muncă și mobilității la nivelul zonei transfrontaliere.

1. Coerența cadrului legislativ național și european în domeniul agriculturii ecologice

1.1. Analiza comparativă privind cadrul legislativ european și național

Cadrul legislativ european în domeniul agriculturii ecologice este complex și detaliat, la nivelul regulamentelor UE. Conform TFUE, regulamentele reprezintă acte legislative, care sunt obligatorii la nivelul statelor membre ale UE. În concluzie, regulamentele au caracter executoriu și putere de lege, în mod simultan, la nivelul tuturor SM.

Astfel, având în vedere multitudinea elementelor reglementate prin Regulamentele UE, cadrul legislativ național se bazează, în principal, pe transpunerea actelor legislative europene, întrucât acesta nu poate modifica cerințele și prevederile cuprinse în Regulamentele UE.

În vederea analizei coerenței existente între cadrul legislativ european și național, au fost delimitate 4 tematici principale abordate la nivelul actelor legislative în domeniul agriculturii ecologice: producție ecologică, etichetare ecologică, import produse ecologice, inspecție și certificare produse ecologice.

Tematica	Legislație europeană	Legislație națională	Alte documente relevante	Grad de coerență
Producție ecologică	DA ²	DA ³	NU	ridicat
Etichetare ecologică	DA ⁴	DA ⁵	NU	ridicat
Import produse ecologice	DA ⁶	DA ⁷	DA ⁸	ridicat
Inspecție și certificare produse ecologice	DA ⁹	DA ¹⁰	NU	ridicat

Din analiza realizată, se poate observa faptul că există un grad ridicat de coerență între legislația europeană și națională în domeniul agriculturii ecologice, adică documentele elaborate la nivel național transpun în practică Regulamentele UE aplicabile, considerând condițiile specifice existente la nivel național. Cu toate acestea, la nivel național există mult mai multe acte legislative

² Regulamentul CE nr. 834/2007 privind producția ecologică și etichetarea produselor ecologice
Regulamentul CE nr. 889/2008 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului CE nr. 834/2007 al Consiliului privind producția ecologică și etichetarea produselor ecologice

Regulamentul CE nr. 1829/2003 privind produsele alimentare și furajele modificate genetic
Regulamentul CE nr. 178/2002 privind stabilirea principiilor și a cerințelor generale ale legislației alimentare

³ Ordonanță de Urgență nr. 34 din 17 aprilie 2000 privind produsele agroalimentare ecologice
Hotărâre nr. 131/2013 pentru stabilirea măsurilor și sancțiunilor necesare în vederea respectării prevederilor Regulamentului (CE) nr. 834/2007 al Consiliului din 28 iunie 2007 privind producția ecologică și etichetarea produselor ecologice

Ordonanța nr. 29/2014 pentru modificarea art. 6 alin. (2) din Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 34/2000 privind produsele agroalimentare ecologice, precum și pentru stabilirea unor măsuri în domeniul produselor agroalimentare ecologice

⁴ Regulamentul CE nr. 834/2007 privind producția ecologică și etichetarea produselor ecologice
Regulamentul CE nr. 889/2008 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului CE nr. 834/2007 al Consiliului privind producția ecologică și etichetarea produselor ecologice

⁵ Ordin nr. 417 din 13 septembrie 2002 pentru aprobarea Regulilor specifice privind etichetarea produselor agroalimentare ecologice
Hotărâre nr. 131/2013 pentru stabilirea măsurilor și sancțiunilor necesare în vederea respectării prevederilor Regulamentului (CE) nr. 834/2007 al Consiliului din 28 iunie 2007 privind producția ecologică și etichetarea produselor ecologice

⁶ Regulamentul CE nr. 1235/2008 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (CE) nr. 834/2007 în ceea ce privește regimul de import al produselor ecologice din țări terțe

⁷ Ordin nr. 51/2010 pentru aprobarea regulilor naționale privind autorizarea importurilor de produse agroalimentare ecologice din țări terțe

⁸ Ghid privind importurile de produse ecologice în Uniunea Europeană
Ghidul referitor la controalele oficiale suplimentare privind produsele ecologice importante din state terțe, elaborat anual începând cu anul 2016 de către MADR

⁹ Regulamentul CE nr. 834/2007 privind producția ecologică și etichetarea produselor ecologice
Regulamentul CE nr. 889/2008 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului CE nr. 834/2007 al Consiliului privind producția ecologică și etichetarea produselor ecologice

¹⁰ Ordin nr. 986/2016 privind aprobarea cuantumului taxei pentru aprobarea organismelor de inspecție și certificare în agricultura ecologică;
Ordin nr. 895/2016 pentru aprobarea regulilor privind organizarea sistemului de inspecție și certificare, de aprobare a organismelor de inspecție și certificare/organismelor de control și de supraveghere a activității organismelor de control, în agricultura ecologică;
Ordin nr. 1253 /2013 pentru aprobarea regulilor privind înregistrarea operatorilor în agricultura ecologică;

care reglementează acest domeniu, comparativ cu nivelul european, ceea ce îngreunează înțelegerea și integrarea măsurilor prevăzute de acestea.

De exemplu, pentru controlul și certificarea produselor ecologice, la nivel național există trei ordine emise, care tratează tematici complementare (taxă pentru aprobarea organismelor de inspecție și certificare; reguli privind organizarea sistemului de inspecție și certificare; reguli privind înregistrarea operatorilor în agricultura ecologică).

De asemenea, a fost identificat la nivelul legislației naționale o situație care nu este reglementată la nivel european. Astfel, conform Ordinului MADR 895/2016, art. 9, pct. o) și p), orice tranzacție comercială efectuată de operatori în afara teritoriului României trebuie să fie însoțită de certificat de tranzacție emis de organismul de control cu care operatorul are contract. Legislația specifică acestui domeniu la nivel comunitar și național a reprezentat un subiect analizat și în cadrul interviurilor derulate cu actori cheie. Legislația națională a fost apreciată în general ca având un grad ridicat de coerență cu cea comunitară, aceasta demonstrând un grad optim de stabilitate - analizând documentele legislației naționale se observă faptul că nu au fost realizate modificări frecvente ale actelor legislative, acestea fiind valabile cel puțin 2 ani de la intrarea în vigoare, fără amendamente suplimentare. Conform opiniilor respondenților, o simplificare a cerințelor administrative (de exemplu structura dosarului de certificare sau structura formularelor incluse în dosar) ar facilita procesul de obținere și menținere a certificării ecologice.

2. Informații generale privind procesul de certificare ecologică

2.1. Entități implicate în procesul de certificare ecologică

Procesul de certificare ecologică presupune cooperarea și implicarea mai multor instituții publice și entități private/publice, având atribuții și responsabilități definite.

Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale reprezintă autoritatea centrală și este responsabil pentru punerea în aplicare și monitorizarea implementării normelor legislative specifice în domeniul agriculturii ecologice. Conform OUG nr. 34/2000 actualizată, principalele responsabilități specifice atribuite către MADR - Compartimentul de Agricultură Ecologică sunt:

- elaborarea anuală a listei operatorilor din agricultura ecologică;
- aprobarea organismelor de inspecție și certificare;
- controlarea și supravegherea activității organismelor de inspecție și certificare aprobate;
- autorizarea importurilor de produse ecologice din țări terțe în România;
- aprobarea cererilor solicitanților pentru utilizarea siglei «ae».

Direcțiile Agricole Județene reprezintă structuri deconcentrate ale MADR, la nivel județean, cărora le sunt delegate următoarele responsabilități specifice:

- 🚧 înregistrează și avizează fișele de înscriere în agricultura ecologică a operatorilor care produc, procesează, depozitează, comercializează sau importă produse ecologice;
- 🚧 transmit lunar, în format electronic, la MADR, centralizatorul operatorilor înregistrați în agricultura ecologică;
- 🚧 întocmesc statistici lunare privind suprafețele în conversie și certificate, producțiile medii prognozate și realizate la nivel regional;
- 🚧 inițiază acțiuni de promovare a agriculturii și produselor ecologice;
- 🚧 asigură informarea operatorilor certificați în domeniul agriculturii ecologice.

Organismele de control sunt entități juridice din sectorul public sau privat care trebuie să îndeplinească cerințele stipulate în art. 27 din Regulamentul (CE) nr. 834/2007, respectiv:

- să dețină expertiza, echipamentul și infrastructura necesare pentru a îndeplini sarcinile ce i s-au delegat;
- să fie imparțial și să nu se afle în niciun conflict de interese în privința exercitării sarcinilor ce i s-au delegat;
- să fie acreditat conform Standardului european ISO/CEI 17065.

Aprobarea OC se realizează de către MADR în urma evaluării dosarelor depuse de potențiale OC, de către o Comisie de aprobare, în termen de maxim 60 de zile de la înregistrarea dosarului la sediul MADR. OC poate primi aprobare pentru inspecția și certificarea produselor încadrate în una sau mai multe grupe, după cum urmează:

- 🚧 A: produse vegetale neprocesate
- 🚧 B: animale vii sau produse de origine animală neprocesate
- 🚧 C: produse de acvacultură și alge marine
- 🚧 D: produse agricole procesate pentru a fi utilizate ca alimente
- 🚧 E: produse agricole procesate pentru a fi utilizate ca hrană pentru animale

 F: material de propagare vegetativ și semințe pentru cultură

Certificatul de aprobare acordat de MADR, pentru funcționarea unui OC, este valabil 1 an și poate fi reînnoit prin depunerea unei cereri în acest sens.

Operatorii înregistrați în agricultura ecologică trebuie să respecte normele specifice indicate în Regulamentul (CE) nr. 834/2007 și Regulamentul (CE) nr. 889/2008, în funcție de tipul de produse certificate. Aceștia se pot încadra într-una din următoarele categorii: producători, procesatori, comercianți, exportatori, importatori.

Producția ecologică presupune parcurgerea obligatorie a unei perioade de conversie, în acest interval, operatorul fiind obligat să respecte și să aplice în activitatea sa cerințele impuse prin Regulamentul (CE) nr. 834/2007. Data de începere a perioadei de conversie este data la care operatorul s-a înregistrat la DAJ, prin depunerea fișei de înregistrare în agricultura ecologică.

2.2. Etapele și părțile implicate în procesul de certificare ecologică

Procesul de certificare ecologică poate fi privit din două perspective:

- a) certificarea suprafețelor/produselor aflate în perioada de conversie
- b) certificarea suprafețelor/produselor ecologice

Pentru obținerea certificării, operatorii, anual, trebuie să-și supună exploatarea sistemului de control, conform prevederilor art. 28, alin. 1, lit. b) din R (CE) nr. 834/2007 și să-și înregistreze activitatea în sistemul de agricultură ecologică la MADR, conform prevederilor art. 28 alin. (1) din R (CE) nr. 834/2007, pentru activitatea și/sau de grupa de produse.

Etapele procesului de certificare, pentru obținerea certificării inițiale, sunt descrise după cum urmează:

1. *Operatorul se informează cu privire la OC aprobate pe website-ul MADR <http://www.madr.ro/agricultura-ecologica/organisme-de-control-aprobate.html>*

2. *Operatorul transmite o solicitare de informații către OC-ul selectat în funcție de domeniul pentru care OC este acreditat/aprobat, respectiv pentru grupa de produse vizată de operator pentru obținerea certificării.*

3. *OC transmite către operator lista documentelor necesare pentru completarea solicitării.*

Lista de formulare și documente poate varia în funcție de OC, dar, obligatoriu, va cuprinde:

- fișa de înregistrare care va trebui depusă de operator la DAJ
- o declarație pe propria răspundere pentru deținerea documentelor necesare înscrierii în sistemul de agricultură ecologică
- fișa tehnică privind activitatea operatorului (informații privind produsele pentru care se dorește certificarea, locația derulării activităților, personalul implicat, descrierea procesului parcurs pentru obținerea produselor, etc.)

4. *Operatorul completează documentele solicitate de OC și le transmite către acesta.*

5. *OC analizează solicitarea și comunică tariful de certificare.*

OC verifică informațiile furnizate de operator în dosarul de solicitare a certificării și poate aproba sau respinge solicitarea. În cazul respingerii solicitării, operatorul este informat cu privire la motivele care au stat la baza respingerii.

6. Operatorul semnează contractul de inspecție și certificare cu OC.

În cazul în care operatorul este de acord cu prețul comunicat de OC și termenii contractului, acesta semnează contractul și îl returnează către OC.

7. Operatorul depune la DAJ fișa de înregistrare în agricultura ecologică.

Ulterior încheierii contractului cu OC, operatorul depune la DAJ fișa de înregistrare în agricultura ecologică, conform modelului aplicabil din anexele Ordinului nr. 1253/2013 emis de MADR. Fișa va fi însoțită în mod obligatoriu de:

- contractul încheiat între operator și organismul de inspecție și certificare
- declarația pe propria răspundere pentru deținerea documentelor necesare înscrierii în agricultura ecologica (completată în etapa 3)

Data de începere a perioadei de conversie este data la care operatorul s-a înregistrat la DAJ.

8. Operatorul completează formularele specifice și dosarul pentru obținerea certificării.

Ulterior înregistrării la DAJ, operatorul transmite către OC dovada înregistrării și completează, respectiv transmite formularele adiționale solicitate în etapa 5, dacă este cazul. În această etapă, operatorul informează OC cu privire la modelul de etichete care vor fi utilizate, dacă este cazul (a se vedea subcapitolul 2.3. pentru informații suplimentare).

9. OC verifică documentația și nominalizează un inspector pentru efectuarea inspecției pe teren.

OC verifică documentația primită pentru stabilirea conformității în raport cu regulile de producție ecologică. În cazul în care sunt constatate neconformități, operatorul este informat cu privire la acțiunile corective care trebuie implementate pentru a fi posibilă parcurgerea etapelor următoare, în vederea obținerii certificării. În cazul în care nu sunt constatate neconformități, OC va mandata un inspector pentru efectuarea inspecției la fața locului.

10. OC realizează inspecția la fața locului.

Inspectorul mandatat de OC se va deplasa la fața locului, la data stabilită pentru verificarea respectării criteriilor aplicabile grupei de produse/activităților vizate pentru obținerea certificării, prevăzute în regulament. Inspectorul vizitează toate locațiile asociate producției produselor ce fac obiectul certificării. Inspecția include: verificarea documentelor, vizitarea terenurilor, unităților de producție, etc., interviuarea personalului implicat, prelevarea de probe de teren, de produs, etc.

11. OC întocmește raportul de inspecție.

În baza verificărilor efectuate, inspectorul completează un raport de inspecție care va cuprinde concluziile privind respectarea/nerespectarea cerințelor Regulamentului CE, respectiv, după caz, neconformitățile identificate, sancțiunile aplicabile, măsuri de remediere și o planificare în timp a acțiunilor corective, respectiv pentru organizarea unei noi inspecții. Raportul este asumat de operator.

12. Decizia de certificare. În această etapă este luată decizia de certificare sau de neacordare a certificării.

13. OC emite documentul de certificare.

OC va completa certificatul de atestare a producției/activităților ecologice sau în conversie. Certificatul cuprinde informații despre produse/activitatea certificată (producție vegetală; producție animală; procesare; comercializare; import; export), numele și adresa operatorului, data emiterii

certificării, termenul/perioada de valabilitate al certificării. De asemenea, acesta va preciza statutul produselor/activităților ca fiind în conversie sau ecologic.

Reînnoirea certificării ecologice trebuie realizată, anual, de către operatorii care doresc să își mențină statutul de producător / procesator / comerciant / exportator / importator de produse ecologice. În vederea reînnoirii certificării ecologice, etapele prezentate anterior se reiau de la etapa 8.

2.3. Etichetarea produselor ecologice

Consumatorii finali pot identifica cu ușurință produsele care au fost obținute prin aplicarea de practici agricole ecologice și care au trecut de perioada de conversie, acestea fiind marcate în mod vizibil cu următoare elemente de identitate vizuală:

Element de identitate vizuală	Model de imagine	Indicații suplimentare
Logo-ul UE pentru agricultura ecologică		Alături de acest logo trebuie indicată în mod obligatoriu proveniența materiilor prime utilizate: - Agricultură UE - dacă provin de pe teritoriul SM - Agricultură non-UE - dacă provin de pe teritoriul statelor din afara UE - Agricultură UE/non-UE - dacă proveniența este mixtă De asemenea, este obligatorie indicarea codului de înregistrare atribuit de MADR către OC care a emis certificarea produsului. ¹¹
Logo-ul României pentru agricultura ecologică		Logo-ul României pentru AE este dispus alături de logo-ul UE.

Etichetarea produselor ecologice trebuie, de asemenea, să includă lista ingredientelor utilizate, respectiv procentul de ingrediente agricole ecologice din compoziția produsului. În cazul produselor agricole care se află în perioada de conversie, etichetele acestora nu pot include sigla UE și sigla României pentru AE, însă pot purta denumirea de „Produs în conversie la agricultura ecologică”.

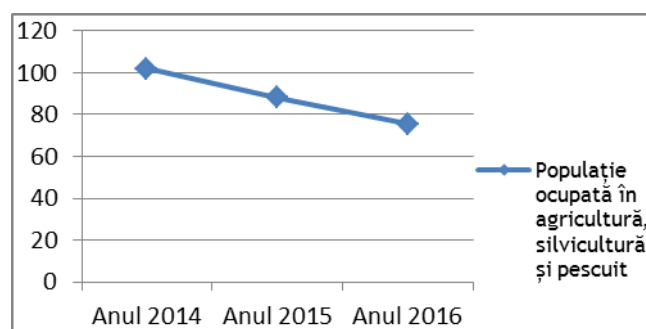
Utilizarea etichetei reprezintă un element cheie pentru marketingul și promovarea produselor certificate ecologic.

¹¹ Logo-ul UE nu poate fi utilizat în cazul vinului obținut din struguri ecologici sau în conversie, conform Regulamentului CE nr. 889/2008.

3. Analiza situației agriculturii tradiționale în județul Dolj; potențiale suprafețe/grupe de produse ce pot fi convertite la agricultura ecologică

Județul Dolj este situat în partea de sud-vest a României, fiind unul din cele 5 județe ale Regiunii de Dezvoltare Sud-Vest Oltenia. Suprafața sa totală este de 7.414 km² (aproximativ 3,12% din suprafața României), iar relieful este caracterizat de altitudini scăzute (cea mai ridicată altitudine este de 325 m în partea de nord, la limita cu județul Gorj). Câmpia reprezintă principala formă de relief întâlnită în județul Dolj, ocupând aproximativ 47% din teritoriul său. Clima județului este una de tip continental, caracterizată de veri foarte calde și ierni moderate.

Figura nr. 1 Populația ocupată în agricultură, silvicultură și pescuit în județul Dolj, în perioada 2014-2016 (mii persoane)

Sursa: INS, baza de date TEMPO, 2017

Caracteristicile geografice ale județului Dolj crează un context propice pentru practicarea activităților agricole, agricultura fiind de altfel sectorul economic în care activează peste 30% din populația ocupată la nivel județean, conform datelor statistice aferente anului 2016¹². Numărul de persoane ocupate în acest sector este însă într-o continuă scădere, reducându-se cu aproximativ 25% în perioada 2014-2016.

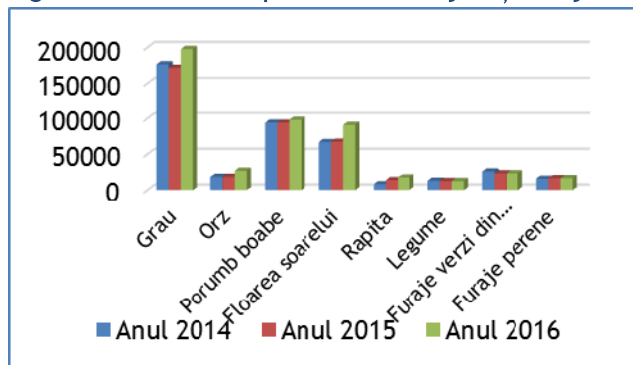
3.1. Analiza situației agriculturii tradiționale în județul Dolj

Conform datelor furnizate de DAJ Dolj, în anul 2016, suprafața agricolă totală a județului Dolj era de 741.397 ha, din care 586.266 ha suprafață agricolă. Suprafața arabilă a județului era de 489.729 ha (83,5% din suprafața agricolă totală), aceasta înregistrând o ușoară creștere, de 1.173 ha față de anul 2014.

Suprafața totală cultivată a crescut cu 13,79% în anul 2016, comparativ cu valoarea înregistrată în 2014, respectiv de la 425.142 ha la 493.159 ha. Analizând structura terenurilor în funcție de forma de proprietate, terenurile cultivate din proprietatea statului s-au redus cu peste 78% în 2016 față de perioada 2014-2015, ajungând la 3.769 ha; creșterea suprafeței cultivate se datorează în principal investițiilor realizate de mari investitori în sectorul agricol prin comasarea terenurilor, concluzie susținută de reducerea ponderilor terenurilor cultivate de exploatații agricole individuale în totalul suprafețelor cultivate în sectorul privat (70% în 2014, 64% în 2016).

¹² 75,6 mii persoane ocupate în agricultură, silvicultură și pescuit din totalul de 239,2 mii persoane ocupate la nivelul județului Dolj în anul 2016, conform datelor furnizate de INS (baza de date Tempo)

Figura nr. 2 Principalele culturi în județul Dolj

Sursă: INS, Baza de date TEMPO, 2017

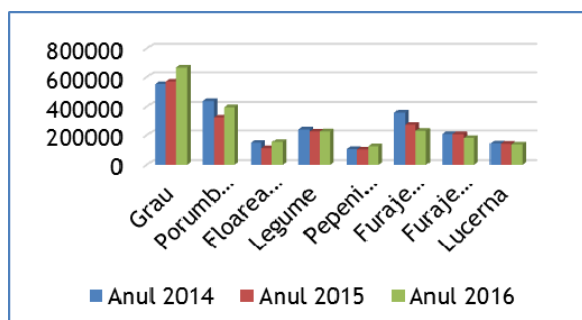
Cele mai extinse culturi în județul Dolj în perioada 2014-2016 sunt cele de grâu, porumb și floarea soarelui. Culturile de cereale pentru boabe (grâu, secară, porumb, ovăz, orz) ocupă aproape 70% din suprafața totală cultivată, urmate de culturile pe plante uleioase (floarea soarelui, rapiță, soia boabe, în pentru ulei) care acoperă aproximativ 23% din suprafața totală cultivată.

Culturile de legume ocupă doar 2,59% din suprafața cultivată la nivelul județului Dolj. Cea mai impresionantă evoluție în perioada 2014-2016, a fost cea a culturilor de plante uleioase, în special culturile de rapiță, acestea dublându-și suprafața în decurs de 3 ani. Culturile de soia au înregistrat, de asemenea, o evoluție impresionantă ajungând de la 16 ha cultivate în 2014, la 2.523 ha în 2016. Culturile de tutun prezintă potențial de dezvoltare, pe fondul climei propice a județului, acestea înregistrând o creștere de 145% a suprafeței cultivate în 2016, comparativ cu 2014. Culturile de furaje și sorg înregistrează un trend descendent începând cu anul 2014, suprafața reducându-se în medie cu 40%. Un element pozitiv este reducerea cu peste 55%, în decursul celor 3 ani analizați, a suprafeței de teren arabil neutilizat.

Producția agricolă a crescut în cazul culturilor de cereale pentru boabe cu peste 10% în perioada analizată, ajungând la 1.217.993 tone în anul 2016; în mod special, se remarcă creșterea producției de grâu dur care aproape s-a triplat în perioada 2014-2016, aceasta rămânând însă în proporție nesemnificativă, comparativ cu producția de grâu comun. Producția de orz a crescut cu peste 76% în decurs de 3 ani, pe fondul creșterii suprafețelor cultivate cu acest produs. Producția de rapiță a crescut cu peste 174%, iar culturile de tutun au înregistrat o producție record în anul 2016 de 681 t, comparativ cu 117 t în anul precedent. Cea mai impresionantă evoluție din perspectivă relativă este cea a producției de soia boabe: în anul 2014 erau produse 13 t, iar în anul 2016, 4.994 t.

Deși suprafețele cultivate au crescut, producția de porumb boabe și de floarea soarelui nu a avut o evoluție pozitivă, din cauza condițiilor meteorologice din ultimii ani, respectiv fenomenele meteo extreme (grindină) și lipsa precipitațiilor pe timpul verii. Producția de legume se află pe un trend descendent, observându-se însă o creștere a producției de legume din grădini familiale.

Figura nr.3 Producția agricolă pentru principalele culturi

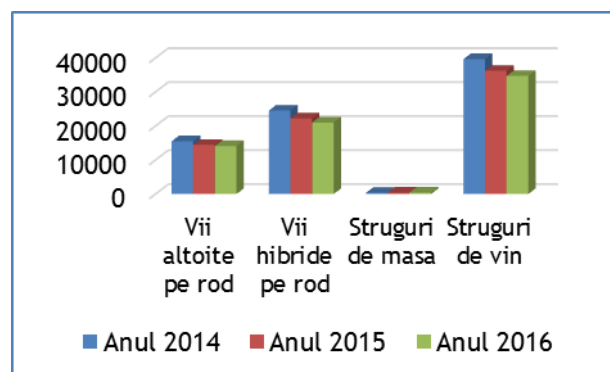

Sursa: INS, baza de date TEMPO, 2017

Pepenii verzi și galbeni sunt printre puținele legume (alături de cartofi și vinete) care au înregistrat o evoluție pozitivă a producției în perioada 2014-2016. Reducerea suprafețelor cultivate a condus la o reducere a producției de furaje cu aproape 70%. De asemenea, producția de sorg s-a redus constant în perioada de analiză.

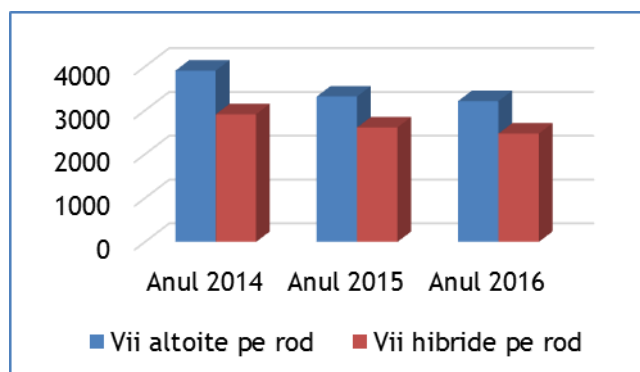
În perioada 2014-2016, suprafața viilor pe rod a crescut ușor, ajungând la 12.922 ha. Majoritatea acestor suprafețe se află în proprietatea privată a exploatațiilor agricole individuale (94,8%), observându-se însă același fenomen ca în cazul suprafeței cultivate cu culturi și anume, creșterea constantă în ultimii ani a ponderii deținute de mari investitori privați care preiau terenurile exploatațiilor agricole individuale și le comasează.

Figura nr. 4 Producția totală de struguri

Sursa : INS, baza de date TEMPO, 2017

Figura nr. 5 Producția medie de struguri la ha

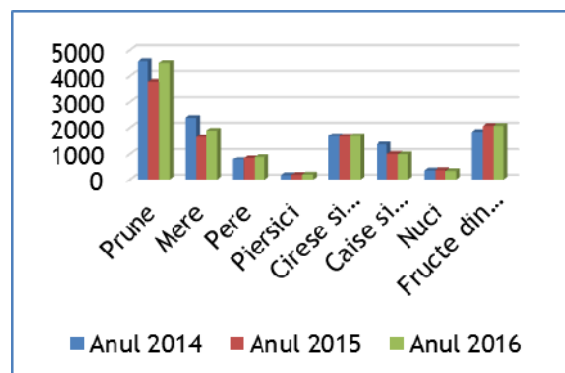
Sursa : INS, baza de date TEMPO, 2017

În perioada 2014-2016, producția totală de struguri a înregistrat un trend descendent, chiar dacă suprafețele cultivate s-au extins. Acest lucru se reflectă în scăderea producției medii de struguri la hectar cu peste 15% în 2016, comparativ cu anul 2014. Din punct de vedere al producției, evoluția negativă caracterizează în principal strugurii de vin; în cazul strugurilor de masă, producția a crescut de la 404 t în 2014 la 438 t, în 2016. Conform datelor furnizate de DAJ Dolj, a fost introdus în producție recent un sortiment nou, modern și competitiv de struguri de masă¹³ cu potențial productiv în creștere pentru următorii ani.

Suprafața plantată cu pomi în sectorul Dolj este de 7.347 ha în anul 2016, conform datelor furnizate de DAJ Dolj, din care peste 2.000 de ha sunt ocupate de livezi în declin, acestea fiind plantații îmbătrânite și nerentabile, care fac obiectul defrișărilor. Doar 1.336 ha (18,18% din suprafața totală) sunt ocupate de livezi pe rod, majoritatea suprafeței pomicole (3.899 ha) fiind încadrată în categoria „teren în pregătire”.

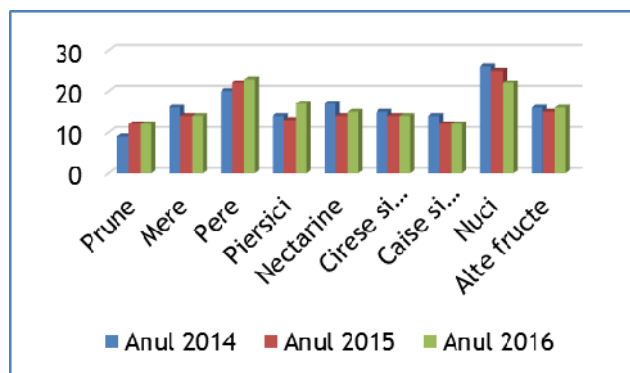
În anul 2014, pe fondul oportunităților UE de finanțare, au fost înființate plantații la care ponderea nu o au soiurile tradiționale de fructe, ci alte specii cu o bună valorificare pe piață: afinul, mărul, zmeurul, alunul, cătina, piersicul etc.¹⁴

Figura nr. 6 Producția de fructe totală

Sursa: INS, baza de date TEMPO, 2017

Figura nr. 7 Producția medie de fructe (kg/pom)

Sursa: INS, baza de date TEMPO, 2016

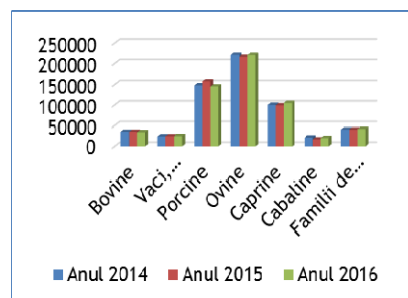
¹³ Rport de activitate 2016 – DAJ Dolj, pag. 6

¹⁴ Rport de activitate 2016 – DAJ Dolj, pag. 8

Anul 2015 a fost nefavorabil pentru sectorul pomicol, majoritatea speciilor de pomi înregistrând producții mai mici comparativ cu anul 2014. Acest fapt se datorează, în primul rând, reducerii numărului de pomi fructiferi de la 934.774, în anul 2014, la 746.508, în anul 2015. Situația pare să se redreseze, începând cu anul 2016, când numărul de pomi fructiferi a crescut până la 823.040, valoarea fiind însă în continuare mai mică față de anul 2014. Creșterea din perioada 2015-2016 nu este însă atribuită exploatațiilor agricole individuale, ci investitorilor privați (din creșterea de 79.277 pomi, doar 2.182 pomi sunt încadrați în exploatații agricole individuale). Speciile de fructe care au înregistrat cele mai mari scăderi de producție, în anul 2015, sunt: mere (-30%), nectarine (-54%), caise și zarzăre (-26%). Anul 2016 a fost caracterizat de o ușoară redresare a producției de fructe, cea mai semnificativă creștere fiind cea a producției de prune (+20%). Singurele fructe care au avut evoluții pozitive în toată perioada de analiză sunt: pere, piersici, fructe din grădini familiale. Scăderile de producție din anul 2015 se datorează reducerii numărului de pomi fructiferi, nefiind influențată în mod semnificativ producția medie de fructe (kg/pom). O evoluție pozitivă a producției medii în perioada 2014-2020 este înregistrată de următoarele tipuri de fructe: prune, pere, piersici. Cele mai mari scăderi ale producției medii au fost înregistrate pentru nuci, caise și zarzăre.

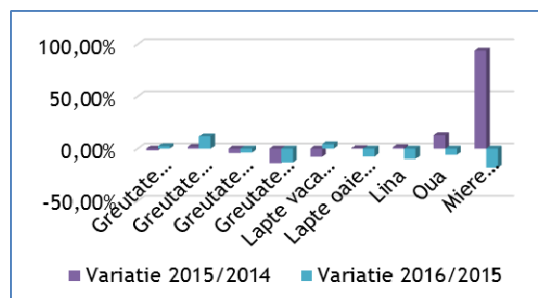
Analizând evoluția efectivelor de animale la nivelul județului Dolj, în perioada 2014-2016, se observă că, în general, acestea s-au menținut relativ constante sau au înregistrat ușoare scăderi.

Figura nr. 8 Efectivele de animale¹⁵

Sursa: INS, baza de date TEMPO, 2017¹⁶

Figura nr. 9 Producția animală (variație %)

Sursa INS, baza de date TEMPO, 2017

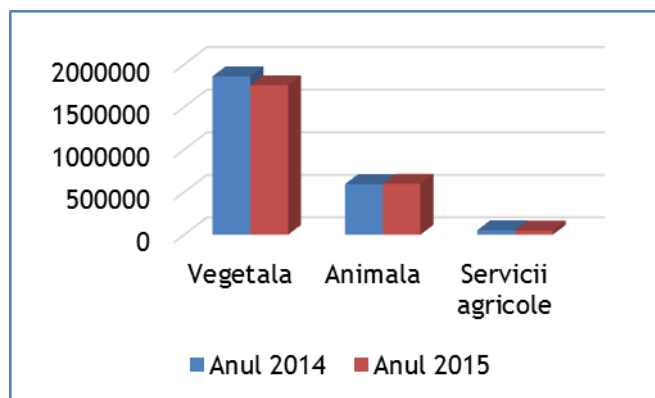
„Păsările” înregistrează cel mai mare număr de capete de animale din județul Dolj: 2.448.755 în 2014, 2.128.360 în 2015 și 2.282.632 în 2016 (-6,78% comparativ cu anul 2014). În perioada 2014-2016, au fost înregistrate creșteri ale efectivului de animale pentru: vaci, bivolițe și juninci (+3,4%); caprine (+4,85%); familii de albine (+2,83%). Cea mai semnificativă reducere a numărului de capete de animale, comparativ cu 2014, a fost înregistrată pentru iepuri (-70%) în 2016. În anul 2015, efectivele de cabaline au înregistrat scăderi semnificative, însă, în anul 2016, au revenit la valorile din 2014.

Din punct de vedere al producției animale, se înregistrează o evoluție descendentă în cazul majorității speciilor de animale analizate. Singurele evoluții pozitive, în perioada 2014-2016, sunt înregistrate pentru familii de albine (+59,4%, 636 t miere în 2016), porcine (+13,89%, 11.506 t, în 2016) și păsări ouătoare (+6,25%, 221 milioane ouă, în 2016). În cazul familiilor de albine, trendul pozitiv este generat în primul rând de producția anului 2015, aceasta fiind aproape dublă față de cea a anului 2014, în condițiile în care numărul de familii de albine a rămas aproximativ același.

¹⁵ Din reprezentarea grafică a fost eliminată categoria „păsări” întrucât valorile acesteia erau foarte mari și determinau ilizibilitatea informației pentru restul categoriilor de animale.

¹⁶ Datele furnizate de INS nu coincid cu datele furnizate de MADR privind situația sectorului apicol. Conform datelor MADR, numărul de familii de albine din județul Dolj a fost de 44.020 în anul 2015 și 91.899 în anul 2016 (sursa: <http://www.madr.ro/programul-national-apicol/situatie-sector.html>)

Figura nr. 10 Valoarea producției agricole pe sectoare
(mii lei)

Sursa: INS, baza de date TEMPO, 2017

Chiar dacă producția agricolă de cereale boabe și plante pentru ulei a crescut simțitor în perioada analizată, valorificarea acestora pe piață s-a dovedit a fi sub așteptări. Acest fenomen poate fi explicat prin capacitatea redusă de procesare a bunurilor agricole, existență la nivelul exploatațiilor individuale (majoritatea comercializează produsele prime obținute din activitățile agricole) și prin nivelul redus de dezvoltare al structurilor asociative.

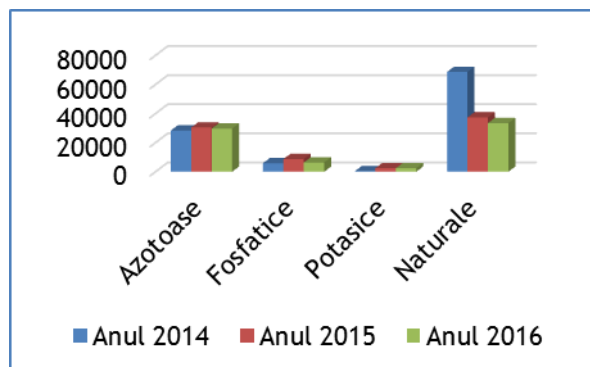
În general, produsele neprocesate au un preț mult mai scăzut și sunt achiziționate de către investitori străini sau companii mari de producție, pe bază de negocieri individuale cu producătorii agricoli - aceste achiziții se încheie în baza unor prețuri în general mai mici comparativ cu prețurile negociate între grupurile de producători și comercianți.

Astfel micii producători sunt dezavantajați, întrucât nu beneficiază de o reprezentare comună în cadrul negocierilor cu companiile procesatoare, devenind competitori în negocierile lansate, iar acest lucru determină un efect în lanț de scădere a prețului produselor, uneori chiar și sub costurile efective suportate pentru respectiva producție. Valoarea de piață a serviciilor agricole prestate în județul Dolj a scăzut de asemenea, aceasta reprezentând, în anul 2016, 5,78% din totalul calculat la nivel național.

Cantitatea de îngrășăminte chimice folosite pe terenurile agricole din județul Dolj a crescut cu peste 11% în perioada 2014-2016, în special în anul 2015, pentru a spori rezistența culturilor în condițiile meteo extreme manifestate. Pe de altă parte, cantitatea de îngrășăminte naturale s-a redus cu o treime în aceeași perioadă.

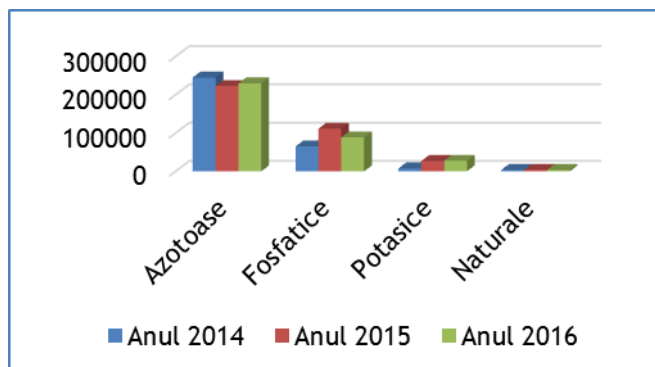
Suprafața terenului agricol pe care se aplică îngrășăminte chimice a crescut cu peste 8%, în timp ce suprafața terenului pe care se aplică îngrășăminte naturale s-a redus cu aproximativ 5%. Dacă în anul 2014, cantitatea medie de îngrășăminte naturale aplicată pe hectar era de 18,87 t, în anul 2016, aceasta s-a înjumătățit (9,67 t/ha). În 2016, se utiliza o cantitate de 6 ori mai mare de îngrășăminte potasice, pe 27.460 ha de teren agricol (comparativ cu 7.526 ha în 2014).

Figura nr. 11 Cantitatea de îngrășăminte chimice și naturale folosite în agricultură

Sursa: INS, baza de date TEMPO, 2017

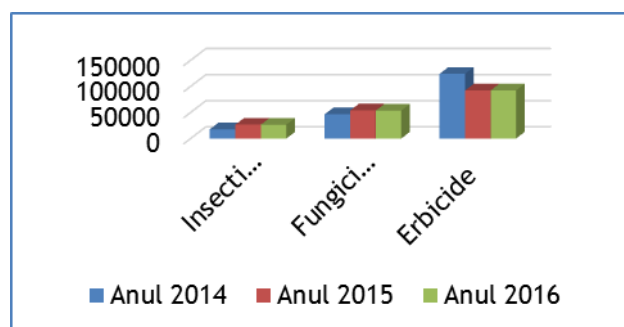
Figura nr. 12 Suprafața terenurilor pe care s-au aplicat îngrășăminte chimice și naturale

Sursa: INS, baza de date TEMPO, 2017

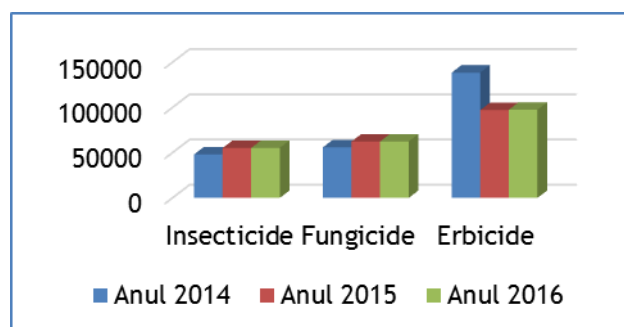
Evoluția cantității și suprafețelor pe care au fost aplicate pesticide este direct proporțională. Cantitatea de erbicide și suprafața pe care acestea sunt aplicate s-au redus, în anul 2016, cu aproximativ 30%, comparativ cu valorile înregistrate în anul 2014. Cantitatea medie de insecticide aplicate/ha a crescut în 3 ani cu aproape 25%.

Figura nr. 13 Cantitatea de pesticide aplicată în agricultură (t)

Sursa: INS, baza de date TEMPO, 2017

Figura nr. 14 Suprafața terenurilor pe care s-au aplicat pesticide (ha)

Sursa: INS, baza de date TEMPO, 2017

3.2. Potențiale suprafețe/grupe de produse ce pot fi convertite la agricultura ecologică

Conversia la agricultura ecologică presupune parcurgerea unui proces specific în funcție de activitatea derulată și îndeplinirea unor condiții care să demonstreze atenția acordată pentru protecția mediului și a consumatorului final al produsului. Condițiile pedologice și climaterice ale județului Dolj au permis dezvoltarea agriculturii ecologice în următoarele direcții principale:

- culturi de câmp - în special cereale pentru boabe (grâu, porumb), plante uleioase (floarea soarelui și rapița) și lucernă;
- pomicultură - în special meri;
- zootehnie - în special apicultura (creșterea albinelor).

Mai multe informații privind agricultura ecologică din județul Dolj pot fi consultate în capitolul 4.

Din perspectiva suprafețelor care ar putea parcurge cât mai facil procesul de conversie, în primul rând pot fi considerate suprafețele pe care au fost aplicate îngrășăminte naturale, respectiv 3.460 ha, în anul 2016. Cu toate acestea, informațiile furnizate de documentele și sursele de date analizate nu pot confirma utilizarea exclusivă a anumitor tipuri de îngrășăminte pe diverse suprafețe, astfel încât informațiile prezentate reprezintă doar estimări indicative.

În anul 2016, suprafețele înscrise în agricultura ecologică reprezentau doar 0,21% din suprafața totală cultivată la nivelul județului Dolj (1.070 ha înscrise în agricultura ecologică, 493.159 ha suprafața totală cultivată). Suprafețele convenționale cultivate cu grâu, porumb, floarea soarelui și rapiță ocupau aproximativ 80% din suprafața totală cultivată la nivelul județului Dolj, acestea reprezentând, în fapt, principalele tipuri de culturi de câmp care pot fi valorificate prin practici ecologice la nivelul județului Dolj.

Astfel, agricultura ecologică rămâne pentru moment un atu nevalorificat la nivelul județului Dolj, dar cu un potențial de dezvoltare exponențială, în condițiile informării și sprijinirii corespunzătoare a producătorilor agricoli.

4. Analiza sistemului de agricultură ecologică în județul Dolj; informații statistice privind operatorii înregistrați în sistemul de agricultură ecologică și situația suprafețelor certificate ecologic

Analiza agriculturii ecologice din județul Dolj s-a realizat pe baza principalelor surse de informații:

- rapoarte anuale de activitate ale DAJ;
- bază de date referitoare la operatori certificați în agricultura ecologică publicată anual pe website-ul MADR, bază de date cu producătorii de semințe și material de înmulțire vegetativ pentru agricultura ecologică etc.;
- chestionare aplicate operatorilor certificați în domeniul agriculturii ecologice;
- interviuri derulate cu actori cheie pentru domeniul agriculturii ecologice.

4.1. Analiza sistemului de agricultură ecologică în județul Dolj

Conform listei organismelor de control aprobate de către MADR¹⁷, un singur OC își are sediul la nivelul județului Dolj și în regiunea Sud-Vest Oltenia și anume, MIȘCAREA ROMÂNĂ PENTRU CALITATE (RO-ECO-023).

DAJ, structura responsabilă în domeniul inspecțiilor tehnice, are atribuții privind auditul OC pentru activitatea desfășurată în anul precedent și supravegherea activității acestora. Controalele de supraveghere au ca obiectiv evaluarea pe teren, la operatori ai OC, aflați sub contract, aleatoriu aleși, vizând eficiența activității OC aprobate.

Conform datelor disponibile pe website-ul MADR, în perioada 2014-2016, la nivelul județului Dolj, au fost emise/reînnoite, în total, 170 de certificări: 54 în anul 2014, 59 în anul 2015 și 56 în anul 2016. Se constată faptul că numărul de certificate emise/reînnoite la nivel județean, a avut variații minore în perioada 2014-2016. Conform datelor furnizate de DAJ Dolj, în anul 2017, situația înregistra o evoluție pozitivă, în primele 6 luni ale anului, funcționând 74 de operatori certificați. De asemenea, conform datelor publicate de DAJ¹⁸, în anul 2014, au fost efectuate 50 de inspecții la operatori economici, în urma cărora doi agenți economici au fost depistați folosind îngrășăminte chimice și erbicide în sistemul de agricultură ecologică: un agent economic a fost sancționat cu avertisment și unul s-a retras din agricultura ecologică.

La nivelul județului Dolj, principalele tipuri de produse certificate ecologic sunt: produse apicole (miere), culturile de cerele pentru boabe (grâu și porumb), culturile de plante pentru ulei (floarea soarelui), culturile de plante pentru nutreț (lucernă). La nivelul județului Dolj, există un număr redus de operatori certificați ecologic pentru creșterea de animale vii și produse neprocesate de origine animală (4 în anul 2017, 2 în 2015-2016 și 5 în 2014). Toți operatorii din perioada 2015-2016 certificați ecologic pentru creșterea de animale vii erau în perioada de conversie; cel mai frecvent produs de origine animală furnizat, în conversie la agricultura ecologică, era laptele -

¹⁷ <http://www.madr.ro/agricultura-ecologica/organisme-de-control-aprobate.html>

¹⁸ Raport de activitate pentru anul 2014, <http://www.oltenasul.ro/directia-pentru-agricultura-judetana-dolj-raport-de-activitate-anul-2014/>

începând cu anul 2017, există 2 operatori în conversie care furnizează ouă produse de găini ouătoare.

Proveniența și calitatea materialului săditor reprezintă elemente cheie pentru productivitatea agricolă și pentru verificarea îndeplinirii cerințelor specifice agriculturii ecologice. La nivel național, există doar 4 societăți care sunt autorizate de ITCSMS, pentru furnizarea de semințe și material de înmulțire utilizabile în agricultura ecologică. Două dintre acestea sunt localizate în partea de sud a țării (municipiul București și județul Călărași) și două în partea de nord (în județul Suceava și județul Cluj).

Analiza sistemului de agricultură din județul Dolj s-a realizat și prin intermediul unei ample cercetări pe teren, în rândul operatorilor înscrși în agricultura ecologică și în rândul actorilor cheie pentru dezvoltarea și sprijinirea acestui sector. Astfel, au fost aplicate chestionare la peste 70% dintre operatorii raportați ca fiind înscrși în agricultura ecologică la nivelul anului 2017, în județul Dolj (50 de chestionare).

De asemenea, au fost derulate 3 interviuri cu reprezentanți ai următoarelor organizații:

- ✚ GAL Colinele Olteniei (beneficiar proiecte de formare a agricultorilor)
- ✚ Direcția Agricolă Județeană Dolj (instituția responsabilă de gestionarea sistemului de agricultură ecologică în județul Dolj)
- ✚ Mișcarea Română pentru Calitate

Principalele rezultate obținute în urma prelucrării răspunsurilor primite la chestionare și interviuri sunt prezentate în continuare.

Din perspectivă demografică, majoritatea respondenților la chestionar sunt bărbați încadrați în grupa de vârstă 40-49 ani. Următoarea grupă de vârstă reprezentativă pentru respondenți este 30-39 ani. Din perspectiva nivelului de educație, majoritatea respondenților (55%) au absolvit studii universitare de licență, iar 31% din respondenți au absolvit studii medii.

Figura nr. 15 Statutul juridic al respondenților

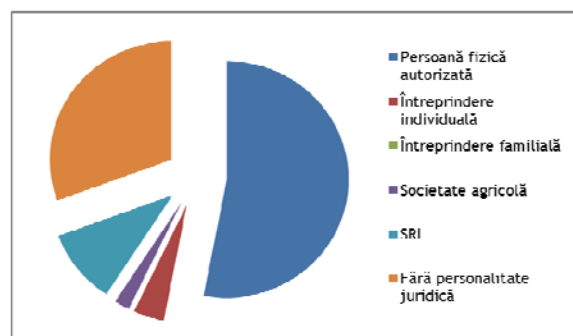
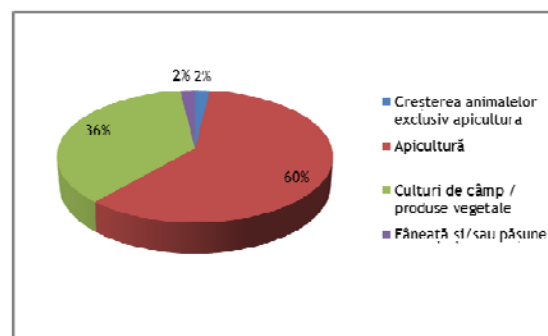

Figura nr. 16 Domeniul certificării ecologice

Sursa: Prelucrare date colectate de echipa de elaborare a studiului, 2017

Toți respondenții sunt încadrați în categoria producătorilor, un singur respondent fiind autorizat atât pentru producție, cât și pentru comercializare. Principala activitate certificată ecologic este apicultura (60% din respondenți), urmată de producția vegetală (31%).

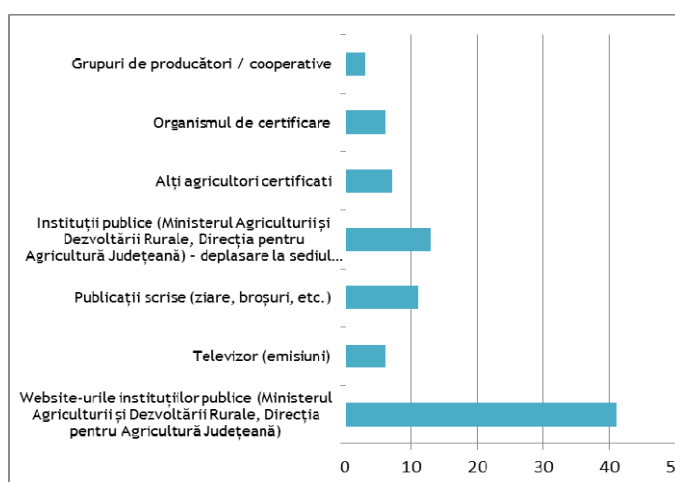
Conform informațiilor colectate, principalul motiv care a determinat producătorii să se înscrie în domeniul agriculturii ecologice, indicat de peste 50% din respondenți, este prețul mai ridicat al produselor certificate și creșterea cererii pe piață a acestor produse în detrimentul celor care provin din agricultura convențională. De asemenea, o proporție importantă a respondenților (30%) a indicat

sustenabilitatea mediului și îmbunătățirea sănătății consumatorilor ca fiind principalele motive care au fundamentat decizia de a se înscrie în agricultura ecologică. Alte motivații prezentate au fost continuarea activităților și a afacerilor de familie sau siguranța veniturilor prin plățile anuale încasate sub formă de subvenții - 38% din respondenți beneficiază de astfel de plăți, însă, teoretic, toți operatorii care derulează activități certificate ecologic ar putea depune cereri de plată pentru obținerea subvențiilor acordate de APIA.

Referitor la canalele de informare preferate de producătorii înscriși în agricultura ecologică, mediul online furnizează cele mai multe informații, cu precădere website-urile instituțiilor publice implicate în gestionarea sistemului agriculturii ecologice: MADR și DAJ.

Aceste două instituții sunt consultate inclusiv prin deplasarea la sediul lor și adresarea de întrebări personalului de specialitate, însă într-o proporție mai mică comparativ cu informarea online. Alte surse potențiale de informații consultate de producători sunt publicațiile de specialitate sau organismul de certificare. O sursă importantă de informații este reprezentată și de comunitatea de producători înscriși în domeniul agriculturii ecologice, respectiv transferul de cunoștințe și de bune practici între operatorii certificați.

Figura nr. 17 Surse de informare privind practicile agricole ecologice

Sursa: Prelucrare date colectate de echipa de elaborare a studiului, 2017

Rezultatele chestionarelor privind potențialele surse de informare sunt confirmate de concluziile extrase în urma derulării interviurilor cu actorii cheie. În plus, au fost indicate ca potențiale surse de informare website-ul APIA și cursurile pe tematici agricole organizate la nivelul DAJ.

O informare corectă și completă este un element foarte important, atât pentru menținerea și perpetuarea practicilor agricole ecologice, cât și pentru atragerea de noi operatori în sistem. Pentru agricultorii care doresc să demareze conversia la agricultura ecologică, informațiile esențiale sunt cele legate de cerințele legislative în domeniu, tehnologii și practici agricole clasice și inovative, prețul mediu de comercializare a produselor, quantumul plăților compensatorii pe suprafața acordate de APIA. Pentru agricultorii certificați, informațiile esențiale se referă la eventuale modificări sau actualizări ale cerințelor privind practicile agricole aplicate, tehnologii și practici agricole inovative pentru creșterea producției, potențiale piețe de desfacere ale produselor.

Este necesară implementarea unor măsuri suplimentare pentru informarea agricultorilor din mediul rural, care nu se află în proximitatea unui oraș sau a unui municipiu, privind practicile agricole ecologice, întrucât distanța fizică față de sediul instituțiilor (DAJ, APIA) și OC îngreunează accesul acestora la informații directe sau la publicații scrise, singurele surse de informare rămânând cele online. Trebuie avut în vedere faptul că, numărul de utilizatori ai calculatorului și ai internetului este încă scăzut (sub 50% din populația totală), mai ales în mediul rural, unde populația

este îmbătrânită și nu are competențe în acest sens¹⁹. De altfel, conform informațiilor furnizate de respondenții la interviuri, principala dificultate întâmpinată de operatorii în conversie la agricultura ecologică este lipsa de informații privind topici esențiale precum: legislația aplicabilă în domeniu, lista de cerințe ce trebuie îndeplinite, lista de documente necesare și modalitatea lor de completare/obținere. Această situație afectează dezvoltarea sectorului la nivelul județului Dolj, numărul operatorilor care solicită obținerea/reînnoirea certificării rămânând constant sau cu variații anuale nesemnificative.

Anterior înscrierii în agricultura ecologică majoritatea respondenților au fost implicați în agricultura convențională - 74%. Majoritatea din aceștia au indicat faptul că veniturile obținute din agricultura ecologică sunt aproximativ egale cu cele pe care le-au obținut din agricultura convențională sau mai mari.

Mai puțin de 25% din respondenți au raportat o scădere a veniturilor ulterior implementării practicilor agricole ecologice. Scăderile de venituri survin, cel mai probabil, din cauza întreruperii utilizării îngrășămintelor chimice sau a pesticidelor/insecticidelor, care pot determina o scădere a producției în perioada acesteia de acomodare la condițiile naturale de mediu și la tehnicile ecologice.

Figura nr. 18 Evoluția comparativă veniturilor la nivelul respondenților care derulat anterior activități agricole convenționale

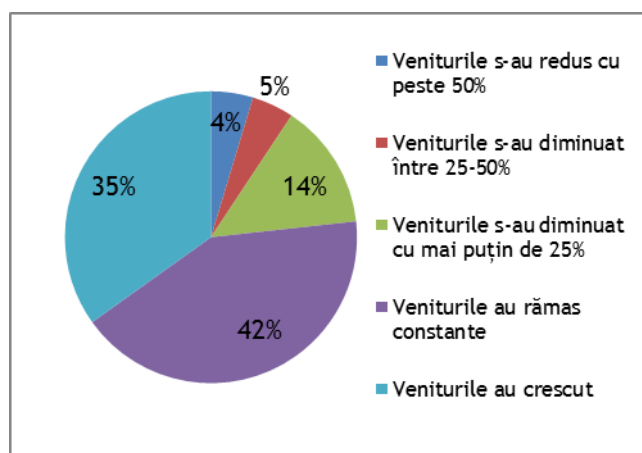
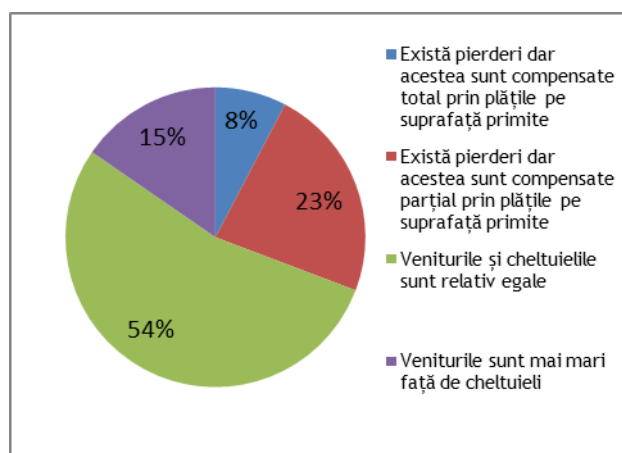

Figura nr. 19 Evoluția veniturilor la nivelul respondenților care nu derulat anterior activități agricole convenționale

Sursa : Prelucrare date colectate de echipa de elaborare a studiului, 2017

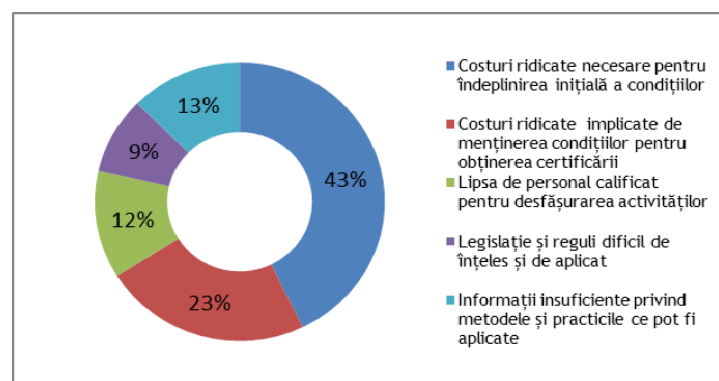
Perioada medie de conversie calculată la nivelul eșantionului de respondenți a fost de 1,6 ani, această valoare fiind una relativ scăzută. Trebuie avut însă în vedere faptul că majoritatea respondenților sunt producători apicoli, a căror perioadă minimă de conversie este în medie de 1-2 ani, comparativ cu producători de culturi de câmp a căror perioadă de conversie este în medie de 2-3 ani. Conform răspunsurilor primite, cea mai lungă perioadă de conversie a fost de 3 ani (pentru produse vegetale); de asemenea, au existat cazuri când nu a fost necesară parcurgerea unei perioade de conversie, producătorii obținând direct certificarea ecologică, respectiv în cazul apicultorilor care și-au demarat activitatea prin achiziția unor stupi certificați ecologici.

¹⁹ Strategia de dezvoltare economico-socială a județului Dolj 2014-2020, pag. 92
http://www.cjdolj.ro/documente%202015/SDES_Dolj_2014-2020_rev_20_oct.pdf

Costurile determinate de trecerea la practicile agricole ecologice au fost indicate ca fiind principala dificultate întâmpinată de producători pe parcursul perioadei de conversie (43% din respondenți), urmate de costurile necesare pentru menținerea respectivelor practici (23% din respondenți).

Alte dificultăți întâmpinate sunt lipsa de personal calificat (12% din respondenți), informații insuficiente privind practicile agricole ecologice ce trebuie aplicate (13% din respondenți) și complexitatea legislației și a regulilor aplicabile (9% din respondenți).

Figura nr. 20. Principalele dificultăți întâmpinate pe parcursul conversiei la agricultura ecologică

Sursa: Prelucrare date colectate de echipa de elaborare a studiului, 2017

De asemenea, au fost indicate o serie de probleme specifice întâmpinate, precum condițiile meteorologice și de mediu care au afectat calitatea și cantitatea producției, dificultatea procurării de semințe certificate ecologic, precum și contaminarea exploatațiilor de către alți producători necertificați aflați în proximitatea suprafețelor în conversie.

Cu toate acestea, peste 40% din respondenți nu dețin informații privind oportunitățile de colaborare existente, iar gradul mediu de informare privind activitatea grupurilor de producători este de 6,82 (1 - informații foarte puține; 10 - informații foarte detaliate), ceea ce confirmă necesitatea creșterii gradului de informare privind parteneriatele și colaborările în rândul operatorilor ecologici pentru crearea și dezvoltarea lanțului de aprovizionare și pentru comercializarea avantajoasă a produselor certificate ecologic.

Figura nr. 21. Participarea operatorilor înscrși în agricultura ecologică în grupuri de producători

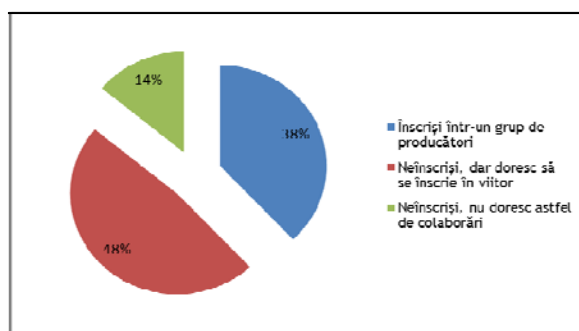
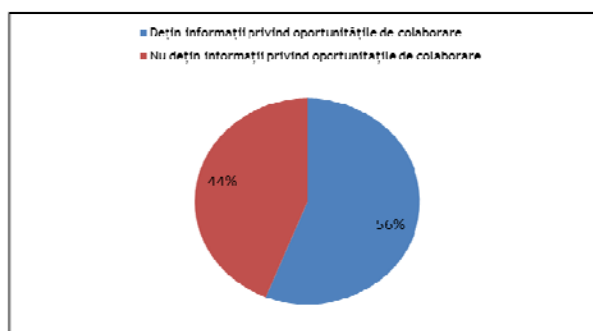

Figura nr. 22. Gradul de informare privind oportunitățile de colaborare existente

Sursa: Prelucrare date colectate de echipa de elaborare a studiului, 2017

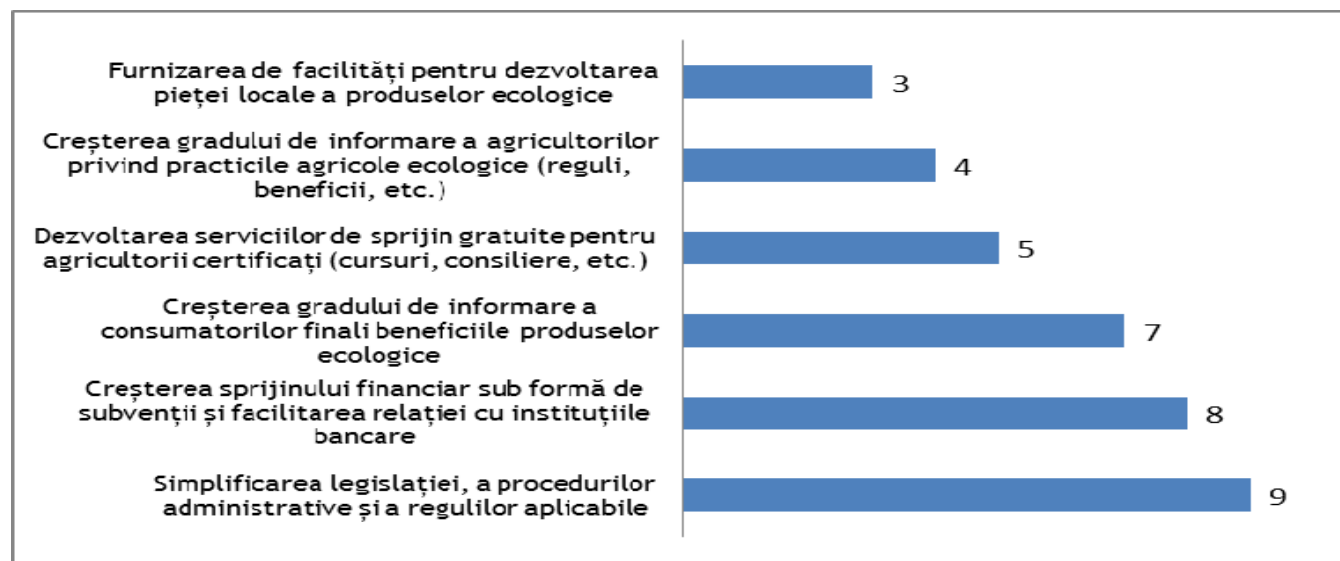
Dezvoltarea insuficientă a mediului asociativ la nivelul județului Dolj, în special cel specific agriculturii ecologice, a fost evidențiată și în răspunsurile la interviurile derulate cu actorii cheie - la nivelul județului Dolj există în prezent o singură organizație de producători, aceasta fiind în domeniul apicol. Măsurile propuse pentru creșterea gradului de asociere implică atât creșterea gradului de informare și conștientizare privind avantajele asocierii, cât și acordarea unor stimulente

financiare pentru participarea în cadrul lanțurilor de producători și crearea de piețe de gross pentru comercializarea produselor la nivel local.

Din perspectiva colaborării cu OC, majoritatea respondenților au indicat o relație de colaborare foarte bună cu acesta, aspect confirmat și de calificativul acordat calității procesului de inspecție și certificare - 9,56 (1 = calitate redusă; 10 = calitate ridicată).

Recomandările furnizate de respondenți pentru facilitarea procesului de conversie și de menținere a certificării ecologice se referă, în principal, la măsuri ce pot fi adoptate la nivel național, precum creșterea valorii subvențiilor acordate sau simplificarea administrativă a procesului de certificare (reducerea birocrăției).

Figura nr. 23. Recomandări pentru facilitarea procesului de conversie și de menținere a certificării ecologice

Sursa: Prelucrare date colectate de echipa de elaborare a studiului, 2017

Creșterea valorică a plăților compensatorii reprezintă o recomandare furnizată și de către respondenții la interviurile derulate. Alte recomandări se referă la implementarea unor măsuri de marketing pentru produsele ecologice, în vederea conștientizării consumatorilor finali privind beneficiile produselor ecologice și dezvoltarea serviciilor gratuite de sprijin pentru operatorii certificați sau pentru operatorii aflați în perioada de conversie, prin organizarea de cursuri sau furnizarea de consiliere specializată.

4.2. Informații statistice privind operatorii înregistrați în sistemul de agricultură ecologică și situația suprafețelor certificate ecologic

Analiza statistică a situației operatorilor înregistrați în sistemul de agricultură ecologică a fost realizată în baza informațiilor publicate de website-ul MADR privind certificatele emise de OC în perioada 2014-2016. Au fost consultate și centralizate toate certificatele emise în perioada 2014-2016 pentru operatorii care activau pe teritoriul județului Dolj în domeniul agriculturii ecologice.

Tabel nr. 1 Numărul de operatori certificați ecologic în județul Dolj în perioada 2014-2016²⁰

Tipuri de operatori certificați ecologic	Anul 2014	Anul 2015	Anul 2016
Producător	52	57	54
Comerciant	2	2	1
Procesator	0	1	1

Sursa: Prelucrare date MADR, 2017

Majoritatea operatorilor certificați ecologic care activează la nivelul județului Dolj sunt înscrși în categoria producătorilor. În perioada 2015-2016, o singură societate era certificată pentru procesarea produselor agricole de tipul cerealelor pentru boabe și plantelor uleioase; aceasta deținea, de asemenea, certificare pentru comercializarea produselor ecologice. În primele 6 luni ale anului 2017, a fost înregistrat un singur comerciant de produse ecologice și niciun procesator certificat ecologic.

Se observă o tendință de stabilizare a activităților la nivelul producătorilor, respectiv o creștere a gradului de conștientizare în raport cu tipologia de producție cea mai potrivită pentru condițiile pieței, considerând de asemenea cerințele care trebuie îndeplinite pentru încadrarea în sectorul agriculturii ecologice.

Tabel nr. 2 Tipurile de activități/produse înregistrate în agricultura ecologică în județul Dolj în perioada 2014-2016²¹

Tipuri de activități / produse	Număr de producători		
	Anul 2014	Anul 2015	Anul 2016
Culturi de câmp / Produse vegetale	38	42	35
Creșterea animalelor, exclusiv apicultură	6	2	2
Apicultură	8	15	20
Fâneață și/sau pășune	1	0	0

Sursa : Prelucrare date MADR, 2017

Se poate observa faptul că apicultura este o activitate cu un mare potențial de dezvoltare, numărul operatorilor certificați aproape triplându-se în decurs de 3 ani. Această evoluție se datorează cererii de miere existente pe piața comunitară, România având capacitatea de a deveni un furnizor important al acestui produs. Specificul melifer al județului Dolj este mierea de salcâm și mierea de floarea-soarelui și rapiță. Activitățile apicole la nivel județean sunt sprijinite și de Asociația Apis Oltenia, aceasta fiind singura formă asociativă apicolă existentă la nivel județean. În Dolj, nu există cooperative apicole, grupuri de producători sau societăți comerciale care să achiziționeze sau proceseze miere, acestea funcționând însă în județele vecine (Olt, Gorj, Vâlcea). Conform datelor furnizate de DAJ Dolj, în prima jumătate a anului 2017, numărul de apicultori înregistrați în agricultura ecologică s-a dublat față de anul 2016, ajungând la 40.

²⁰ Comparativ cu informațiile furnizate de DAJ Dolj în rapoartele anuale de activitate aferente anilor 2015 și 2016 au fost constatate diferențe în ceea ce privește numărul de operatori certificați. Conform DAJ Dolj:

- în anul 2015 au existat 61 de operatori și un singur comerciant
- în anul 2016 au existat 63 de operatori, un comerciant și un procesator

Pentru anul 2014 nu sunt furnizate date privind acest aspect în Raportul de activitate al DAJ Dolj. Diferențele pot apărea ca urmare a faptului că un certificat poate fi raportat în doi ani consecutivi, fără a fi înnoit (perioada de valabilitate nu este calendaristică, ci începe de la data emiterii certificatului). În analiza prezentată în studiu a fost cuantificat numărul de operatori care și-au obținut certificarea într-un anumit an, indiferent de perioada de valabilitate a certificării.

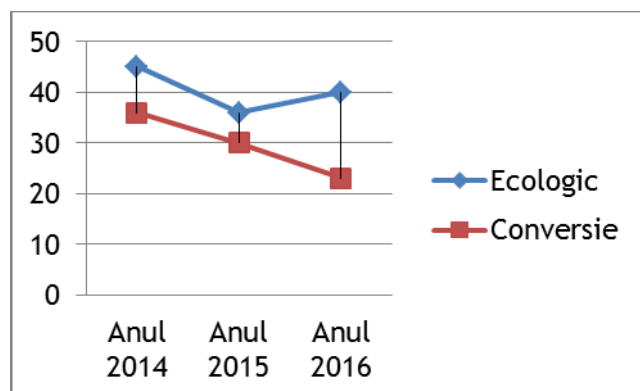
Având în vedere faptul că la nivelul Rapoartelor de activitate ale DAJ Dolj nu sunt furnizate alte detalii semnificative privind agricultura ecologică la nivelul județului Dolj, analiza cuprinsă în prezentul studiu se bazează pe informațiile publice existente pe website-ul MADR, acestea furnizând un grad de detaliu suficient pentru fundamentarea concluziilor incluse în studiu.

²¹ Informațiile cuprinse în tabel se referă exclusiv la producătorii înregistrați în agricultura ecologică, în județul Dolj

Numărul de operatori ecologici certificați pentru activități și produse zootehnice (exclusiv apicultura și produsele melifere) s-a redus în perioada analizată. Majoritatea producătorilor care au renunțat la reînnoirea certificării aveau însă un număr foarte mic de capete de animale (maxim 8), costurile certificării fiind probabil prea mari comparativ cu valoarea producției comercializată. Culturile de câmp și produsele vegetale variază de la an la an, din punct de vedere al producătorilor înregistrați, fără a demonstra un anumit trend evolutiv.

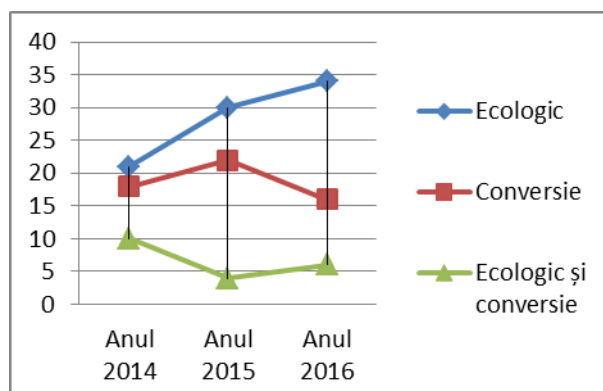
În funcție de practicile agricole utilizate, producția agricolă poate fi: convențională; în conversie la agricultura ecologică; ecologică.

Figura nr. 24. Evoluția numărului de activități/ produse după statut la nivelul județului Dolj, în perioada 2014-2016

Sursa : Prelucrare date MADR, 2017

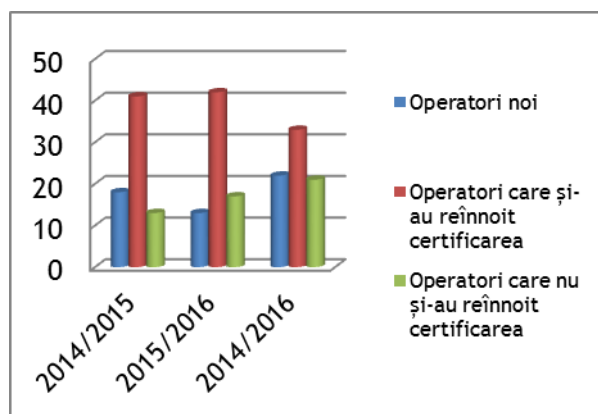
Figura nr. 25. Evoluția numărului de operatori după statut la nivelul județului Dolj, în perioada 2014-2016

Sursa : Prelucrare date MADR, 2017

Numărul de operatori care au obținut statutul de „ecologic” a crescut constant în perioada 2014-2016, pe fondul finalizării perioadelor de conversie demarate anterior. Cu toate acestea, numărul de produse certificate ecologic a scăzut în perioada 2015-2016 comparativ cu valorile anului 2014; acest fenomen poate fi explicat prin reducerea numărului mediu de produse certificate ecologic la nivelul unui singur producător: 2,14 produse/producător în 2014 comparativ cu 1,2 produse/producător în 2015, respectiv 1,17 în 2016. Astfel, se observă creșterea progresivă a gradului de specializare a agricultorilor ecologici în județul Dolj. O altă concluzie relevantă se referă la modalitatea de planificare a activităților la nivelul operatorilor certificați: dacă în anul 2014, aproximativ 27% din operatorii înregistrați derulau în paralel activități legate de produse ecologice și/sau în perioada de conversie și/sau convenționale (combinații de două produse încadrate în categorii distincte), în anul 2016 doar 10% dintre producători mai practicau aceste metode combinate, existând însă doar combinații de produse ecologice și produse în perioada de conversie (niciun producător înregistrat în agricultura ecologică nu mai avea activități/produse convenționale). Nu în ultimul rând, se constată o reducere atât a numărului de produse/activități, cât și a numărului de operatori încadrați în perioada de conversie în anul 2016. Această evoluție este determinată în principal de finalizarea perioadelor de conversie și obținerea statutului de „ecologic” de către diverși operatori.

Figura nr. 26. Situația reînnoirii certificărilor în agricultura ecologică, în județul Dolj, în perioada 2014-2016

Sursa : Prelucrare date MADR, 2017

De asemenea, se poate observa faptul că numărul operatorilor care decid să nu mai reînnoiască certificarea crește progresiv, iar numărul de operatori noi scade. Prima jumătate a anului 2017 prezintă însă un context pozitiv, fiind înregistrată o creștere importantă a numărului total de operatori - 74 de operatori înregistrați în agricultura ecologică.

Conform analizei prezentate anterior, în perioada 2014-2016, majoritatea operatorilor certificați în agricultura ecologică derulau activități legate de producția vegetală și culturi de câmp.

Figura nr. 27. Suprafața totală certificată (ha) pentru culturi de câmp/produse vegetale, în județul Dolj, în perioada 2014-2016

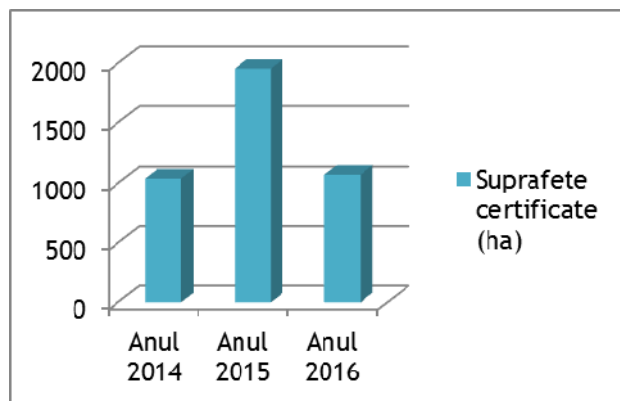
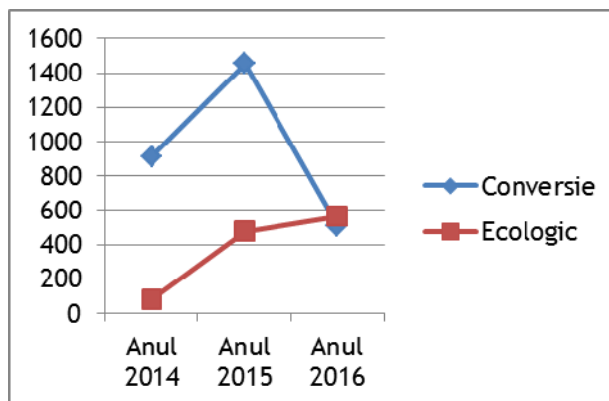

Figura nr. 28. Suprafața totală certificată (ha) în funcție de statutul ecologic, în județul Dolj, în perioada 2014-2016

Sursa : Prelucrare date MADR, 2017

Cu toate acestea, suprafața totală certificată a avut variații semnificative în această perioadă, anul 2015 fiind caracterizat de dublarea suprafeței certificate comparativ cu anul 2014 (1.955 ha), iar anul 2016 de revenirea la o valoare similară cu cea a suprafețelor certificate în anul 2014 (1.070 ha). Din perspectiva tipurilor de culturi și produse vegetale, lucerna reprezintă cultura principală în rândul suprafețelor care parcurg perioada de conversie, iar culturile de grâu, porumb și floarea soarelui reprezintă principalele suprafețe certificate ecologic în toată perioada analizată. În anul 2016, se constată o diversificare a produselor înscrise în agricultura ecologică, operatorii optând pentru culturi și grupe de produse comercializate pe piețe de desfacere de nișă (în special externe), precum: levănțică, afine, cătină, soia. Există și producători de fructe (mere, pere, struguri)

certificați ecologic, în județul Dolj, însă suprafețele implicate sunt foarte reduse - sectorul pomicol prezintă în general un grad scăzut de atractivitate pentru agricultori, cel mai probabil, datorită perioadei îndelungate de la plantare/însămânțare, până la intrarea pe rod a livezilor.

În ceea ce privește practicile agricole ecologice din sectorul zootehnic, la nivelul județului Dolj, acestea sunt reprezentate în special în apicultură. În perioada analizată, numărul de producători certificați pentru creșterea de animale (exclusiv albine) a scăzut, în anii 2015 și 2016, existând doar 2 producători cu o astfel de certificare pentru producerea de lapte provenind din agricultura ecologică - aceștia însumau 350 de capete de animale (ovine și caprine). Apicultorii certificați ecologic din județul Dolj cresc atât familii de albine, cât și roiuri și mătci²².

Figura nr. 29. Numărul de capete de animale din apicultura certificată ecologic, în județul Dolj, în perioada 2014-2016

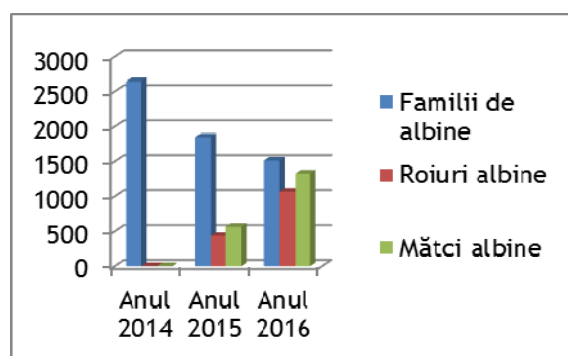
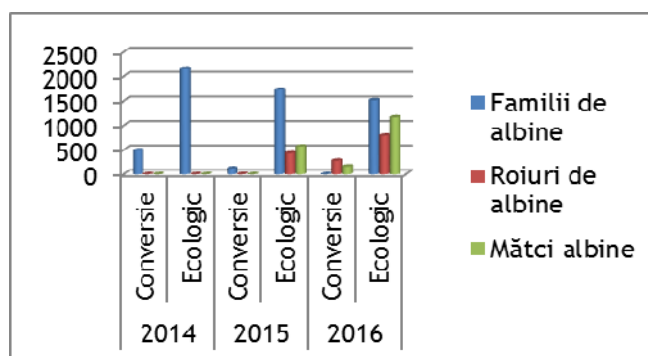

Figura nr. 30. Numărul de capete de animale din apicultură după statutul ecologic, în județul Dolj, în perioada 2014-2016

Sursa : Prelucrare date MADR, 2017

Majoritatea apicultorilor înscrși în agricultura ecologică, în județul Dolj, au obținut deja certificarea de produs ecologic. Se observă interesul tot mai mare al apicultorilor pentru creșterea de mătci în regim ecologic, acestea reprezentând un produs distinct care se poate comercializa, pe lângă mierea și ceara produsă de stup. Prețul de comercializare al unei mătci este superior prețului unui kg de miere certificată ecologic. De asemenea, se observă creșterea numărului de roiuri, acesta fiind un element pozitiv ce va determina sporirea ulterioară a numărului de familii de albine și a productivității - numărul de roiuri și de mătci s-a dublat în decursul unui an (variație anuală 2015/2016). Numărul de familii de albine s-a redus însă, cu peste 40%, în perioada 2014-2016. Astfel, numărul de familii de albine înscrise în agricultura ecologică reprezenta, în anul 2016, doar 6% din numărul total de familii de albine din județul Dolj. Principalele produse comercializate de apicultorii înscrși în agricultura ecologică sunt: mierea de salcâm, mierea polifloră, mierea de tei, miere de mană, polen, propolis, ceara din căpăceală și rama clăditoare.

4.3. Servicii conexe agriculturii ecologice

Sunt considerate servicii conexe agriculturii ecologice: activitatea de cercetare, servicii de furnizare a materialului săditor sau servicii de consiliere adresate operatorilor pentru sprijinirea gestionării exploatației agricole.

²² Certificatele emise în anul 2014 nu au inclus diferențieri între familii de albine, roiuri și mătci. Aceste informații sunt disponibile începând cu anul 2015.

În categoria activităților auxiliare pentru producția vegetală pot fi considerate: aratul și grăpatul terenului agricol conform Bunelor Condiții Agricole de Mediu (GAEC), închirierea de echipamente/utilaje și contractarea de operatori specializați pentru utilizarea acestora, instalarea și întreținerea sistemelor de irigații, servicii de pregătire a terenului, controlul dăunătorilor, defrișarea terenurilor pentru utilizarea în agricultură, curățarea și/sau altoirea copacilor, etc. În categoria serviciilor auxiliare pentru creșterea animalelor pot fi considerate: servicii de îngrijire a animalelor, servicii de reproducție a animalelor, servicii de curățare a spațiului de locuit pentru animale, etc. În categoria serviciilor conexe legate de activități după recoltare pot fi incluse: răcirea și ambalarea în vrac a produselor vegetale/fructelor pentru transport către procesator, uscarea cerealelor, uscarea și pregătirea frunzelor de tutun, etc. În categoria serviciilor conexe legate de pregătirea semințelor în vederea însămânțării pot fi incluse: prelucrarea de semințe pentru înmulțire, uscarea și sortarea semințelor, etc.

În anul 2015, unitățile locale active care furnizau servicii conexe agriculturii reprezentau 17% din totalul unităților active în sectorul agricol²³. Numărul acestora s-a redus cu 7 unități în 2015, comparativ cu anul 2014. Se poate observa faptul că cea mai bine reprezentată activitate auxiliară la nivelul județului Dolj este cea legată de producția vegetală, aceasta fiind de altfel ramura agricolă principală dezvoltată la nivel județean.

Activitățile de cercetare pot fi considerate, de asemenea, ca fiind servicii conexe agriculturii, în condițiile valorificării rezultatelor cercetării în producția curentă din cadrul exploatațiilor agricole certificate ecologic. La nivelul județului Dolj, funcționează două unități de cercetare-dezvoltare din subordinea ASAS, organizate ca stațiuni de cercetare: SCDA Șimnic și Stațiunea de Cercetare - Dezvoltare pentru Cultura Plantelor pe Nisipuri (SCDCPN) Dăbuleni. Activitatea principală a SCDA Șimnic este activitatea de cercetare privind ameliorarea cerealelor, tehnologii noi de cultură a plantelor, tehnici de creștere a animalelor (bovine). SCDA Șimnic este certificată ca operator ecologic pentru producerea de grâu, camelină, porumb, mazăre și floarea soarelui, pe o suprafață de 9,69 ha; astfel, SCDA Șimnic deține potențialul de a asigura o parte din necesarul de material ecologic săditor la nivelul județului Dolj. SCDCPN Dăbuleni ar putea sprijini operatorii înscrși în agricultura ecologică prin informare cu privire la tehnologii noi de cultivare sau tehnici de combatere a dăunătorilor, utilizând mijloacele permise de regulamentele și cerințele specifice agriculturii ecologice. Transferul de tehnologie și diseminarea rezultatelor cercetării în agricultură se realizează de către structurile teritoriale ale MADR (DAJ), prin intermediul evenimentelor, organizate la nivel local, sau materialelor informative distribuite gratuit către agricultori sau persoane interesate.

²³ Conform datelor furnizate de INS, baza de date TEMPO, Indicator INT101U unități locale active la nivel de clase CAEN Rev.2

5. Analiza nivelului de instruire al personalului din domeniul agriculturii ecologice la nivelul județului Dolj

Serviciile de formare profesională privind tematici specifice agriculturii ecologice pot fi furnizate atât de instituții publice, cât și de operatori privați. Ca urmare a restructurării și reorganizării DAJ, conform Legii nr. 157/2016, acestea au preluat și integrat o serie de atribuții suplimentare, inclusiv referitoare la instruirea și formarea profesională a agricultorilor. Astfel, conform Regulamentului de organizare și funcționare a DAJ, intrat în vigoare începând cu data de 15.12.2016, la nivelul DAJ Dolj a fost constituit Serviciul implementarea politicilor, strategiilor în agricultură și industrie alimentară, consultanță agricolă și formare profesională. În cadrul acestui serviciu funcționează mai multe compartimente, inclusiv Compartimentul de formare profesională, promovare și elaborare proiecte ale cărui principale atribuții sunt activitățile de instruire, informare și formare profesională continuă a agricultorilor, în funcție de nevoile identificate în teritoriu și de solicitările MADR. De asemenea, prin intermediul acestui compartiment sunt furnizate servicii de consultanță specializată adresate agricultorilor care doresc să acceseze fonduri nerambursabile, pentru elaborarea de proiecte, cereri de plată sau planuri de afaceri.

Conform ordinului MADR nr. 43/2017, serviciile de formare profesională a agricultorilor nu sunt gratuite, ci presupun plata unui tarif de participare: 150 lei/participant pentru cursuri cu o durată de 40 ore privind managementul exploatației agricole - agricultură ecologică, protecția mediului; 400 lei/participant pentru cursuri de calificare cu o durată de 360 ore. De asemenea, serviciile de consultanță pentru accesarea fondurilor nerambursabile sunt contra-cost, fie în baza unei sume fixe, fie în baza unui procent aplicat la valoarea totală a finanțării solicitate. Anterior, aceste responsabilități erau atribuite Camerelor Agricole județene și centrelor locale de consultanță agricolă, acestea fiind desființate începând cu anul 2016, iar personalul specializat fiind reîncadrat în compartimentele specifice nou create din cadrul DAJ. Conform Raportului de activitate al Camerei Agricole Dolj pentru anul 2014²⁴, aceasta a organizat, în decursul anului 2014, 10 cursuri autorizate ANC la care au participat agricultori din județul Dolj, pentru următoarele calificări: apicultor (4 cursuri), legumicultor (4 cursuri), lucrător în creșterea animalelor (1 curs), lucrător în cultura plantelor (1 curs). De asemenea, CA Dolj a organizat în anul 2014, cursuri de educație agricolă care au vizat următoarele tematici: norme de ecocondiționalitate, codul bunelor practici agricole, schimbări climatice, programul de acțiune pentru nitrați, PNDR 2014-2020, managementul și marketingul la nivelul exploatațiilor agricole, tehnologii agricole, politici agricole comunitare, legislație agricolă. La aceste cursuri de educație agricolă au asistat 400 de participanți.

În raportul de activitate pentru anul 2015 al CA Dolj nu sunt furnizate informații privind activitățile de formare profesională desfășurate. Conform Raportului de activitate al DAJ Dolj, în anul 2016, nu au fost derulate activități de formare profesională sau instruire adresate agricultorilor din județul Dolj - noul regulament de organizare și funcționare a intrat însă în vigoare în luna decembrie 2016, neexistând timpul necesar pentru organizarea unor astfel de activități, până la

²⁴ <http://www.cameraagricoladolj.ro/wp-content/uploads/2015/03/Plan-anual-de-activitate-2014-site.pdf>

finalul anului. Conform Raportului de activitate al MADR²⁵, în anul 2016, au fost organizate cursuri pentru beneficiarii de plăți compensatorii în cadrul măsurii 11 - Agricultură ecologică (PNDR 2014-2020) privind elementele minime obligatorii specificate în fișa măsurii - nu există însă o situație la nivelul județului Dolj, fiind indicat doar numărul total de participanți la nivel național - 4.594 beneficiari. Este importantă precizarea faptului că măsura 11 din cadrul PNDR 2014-2020, care vizează plățile compensatorii către operatori certificați ecologic sau în perioada de conversie, poate fi accesată doar de beneficiari care demonstrează deținerea de cunoștințe și informații relevante sau expertiza tehnică necesară pentru implementarea angajamentului. Astfel, beneficiarii sunt obligați să participe, anterior sau ulterior primirii primei plăți, în funcție de suprafața înscrisă, la un program de instruire cu tematica „Implementarea angajamentelor încheiate în cadrul Măsurii 11 - agricultură ecologică a PNDR 2014-2020”. Aceste cursuri sunt organizate periodic, de către compartimentul de specialitate al DAJ. Conform informațiilor furnizate de sistemul de monitorizare LPIS gestionat de APIA, până la finalul anului 2016, în județul Dolj, au fost depuse 16 cereri de plată (14 beneficiari individuali) pentru suprafețe aflate în perioada de conversie la agricultura ecologică și 35 de cereri de plată (20 de beneficiari individuali) pentru suprafețe certificate ecologic. Astfel, se poate concluziona că peste 60% din operatorii înscrși în agricultura ecologică în județul Dolj (34 din 56), în anul 2016, au participat la cursuri sau informări relevante privind practicile agricole ecologice.

În perioada 2011-2015, prin Axa LEADER a PNDR 2007-2013 a fost finanțată crearea și funcționarea a 163 de GAL-uri care au elaborat și implementat, ulterior, Strategii de Dezvoltare Locală (SDL). Prin intermediul SDL au fost finanțate proiecte care s-au adresat nevoilor specifice identificate la nivel local, inclusiv proiecte care au vizat formarea profesională a persoanelor din mediul rural. La nivelul județului Dolj, au fost finanțate 16 astfel de proiecte de formare profesională, implementate în perioada 2013-2015. Din cele 16 proiecte, 2 au vizat tematici legate exclusiv de agricultura ecologică (agribusiness, practici de agricultură ecologică și tehnici de comercializare produse agricole), ambele fiind implementate pe teritoriul GAL Calafat, iar 8 au vizat subiecte generale legate de activitățile agricole, inclusiv agricultura ecologică. Cursurile organizate în cadrul acestor proiecte au fost gratuite. Nu există însă informații, din surse oficiale, privind numărul de participanți la aceste activități de formare profesională.

Conform răspunsurilor colectate, situația privind nivelul de instruire al operatorilor înscrși în domeniul agriculturii ecologice este pozitivă, peste 70% dintre aceștia participând la cursuri în domeniu, majoritatea (43%) anterior obținerii certificării ecologice. Principalul furnizor de formare profesională în domeniul agriculturii ecologice a fost DAJ Dolj, respectiv CA Dolj, anterior anului 2016 (67% din respondenți). Niciunul din respondenți nu a participat la cursurile gratuite furnizate prin proiecte finanțate în cadrul SDL-urilor. Doar 8% din respondenți dețin o specializare în domeniul agriculturii, obținută în cadrul instituțiilor de învățământ de stat (liceu tehnologic, facultate de profil). Principalul motiv indicat de respondenți pentru justificarea neparticipării la cursuri sau instruirii în domeniul agriculturii ecologice este lipsa de informații privind organizarea acestora.

²⁵ <http://madr.ro/docs/minister/rap-activitate-MADR-2016.pdf>

Figura nr. 31. Participarea la cursuri privind agricultura ecologică

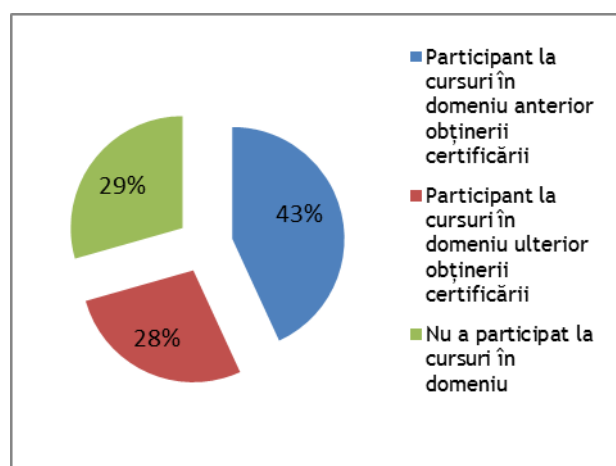
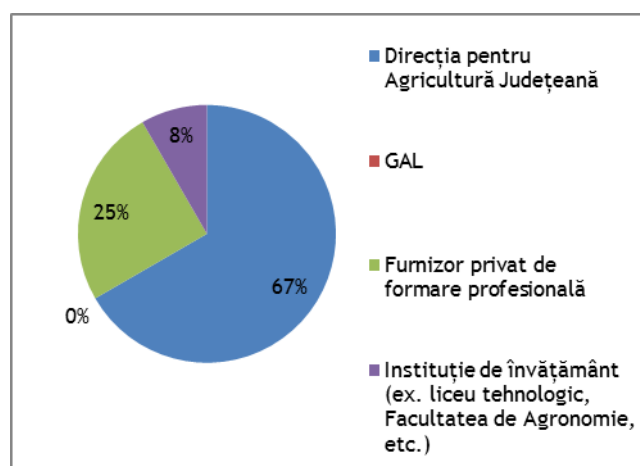

Figura nr. 32. Furnizorul cursurilor absolvite în domeniu

Sursa : Prelucrare date colectate de echipa de elaborare a studiului, 2017

În opinia a 90% din respondenții la chestionar, astfel de cursuri specializate sunt necesare pentru a pregăti agricultori și pentru a garanta o implementare optimă a practicilor agricole ecologice. Această concluzie este confirmată și de informațiile colectate prin derularea interviurilor, conform cărora este esențial ca operatorii să fie informați cu privire la modalitatea alinierii la cerințele privind agricultura ecologică (tehnologii inovative privind combaterea bolilor și dăunătorilor, privind creșterea animalelor, etc), precum și la modalitatea de a-și valorifica producția ecologică.

Alte tematici de cursuri ce ar fi utile în mod deosebit operatorilor înscriși în agricultura ecologică sunt: marketingul produselor ecologice (51% din respondenți), managementul financiar al exploatației agricole (34% din respondenți) și managementul resurselor umane (15% din respondenți). Astfel de cursuri cu subiecte conexe agriculturii ecologice nu au fost însă, derulate, până în prezent, de instituțiile, organizațiile sau entitățile relevante pentru domeniul agriculturii ecologice, acestea concentrându-si activitățile de formare în jurul tematicilor tehnice aferente practicilor agricole ecologice.

6. Analiza inițiativelor legate de transferul de cunoștințe în domeniul agriculturii ecologice în zona transfrontalieră

Transferul de cunoștințe, în domeniul agriculturii ecologice, reprezintă un element cheie pentru dezvoltarea acestui sector, respectiv pentru facilitarea procesului de conversie parcurs de noii operatori înscriși și pentru identificarea de noi tehnici și metode care să sprijine menținerea certificării ecologice pentru operatorii care au finalizat perioada de conversie. Sintagma „transfer de cunoștințe” trebuie diferențiată de informațiile transmise prin activitățile de formare sau informare, transferul de cunoștințe implicând un grad de specializare ridicat, în raport cu subiectele și tematicile abordate. Transferul de cunoștințe se poate realiza pe diverse planuri: între instituții/entități de profil, între instituții/entități și agricultori sau între agricultori.

În ceea ce privește transferul de cunoștințe între instituții, acesta ar fi relevant, cu precădere, în cazul în care implică institute și stațiuni de cercetare în domeniul agriculturii, inclusiv agricultura ecologică, acestea având capacitatea de a dezvolta noi metode și tehnici pentru creșterea producției sau pentru îmbunătățirea calității produselor obținute. Din informațiile colectate, nu au fost identificate inițiative/evenimente derulate până în prezent care să presupună colaborarea între instituțiile și entitățile care activează în domeniul agriculturii ecologice, din zona transfrontalieră Dolj - Vidin - Montana - Vratsa.

Transferul de cunoștințe între instituții și agricultori se realizează, în principal, prin intermediul publicațiilor scrise, distribuite gratuit sau prin informațiile publicate online. La nivelul județului Dolj, această activitate este în responsabilitate DAJ.

Un instrument important pentru facilitarea transferului de cunoștințe în domeniul agriculturii ecologice este reprezentat de proiectele implementate în teritoriu, de diferite instituții și/sau organizații, finanțate cu fonduri UE. În cadrul perioadelor anterioare de programare, nu au fost finanțate și implementate proiecte de cooperare transfrontalieră, la nivelul județului Dolj, care să vizeze transferul de cunoștințe și bune practici în domeniul agriculturii ecologice. În perioada curentă, 2014-2020, au fost selectate și sunt în curs de implementare două proiecte finanțate prin intermediul Programului Interreg V-A România-Bulgaria care vizează promovarea agriculturii ecologice la nivel transfrontalier:

- proiectul 16.4.2.109 „Cross Border virtual incubator for promoting employment on bio agriculture, bio products processing and connected services”/„Incubator virtual transfrontalier pentru promovarea ocupării forței de muncă în domeniul agriculturii ecologice, procesării produselor ecologice și serviciilor conexe” (lider de parteneriat Mișcarea Română pentru Calitate - RO; partener Centrul Național pentru Servicii de Informare - BG), în cadrul căruia este elaborat prezentul studiu;
- proiectul 16.4.2.070 „Green Jobs Network” - Promoting Ecotourism and Organic Agriculture as Innovative Mechanisms for employment and local sustainable development in the Rural areas in the Romania-Bulgaria Cross-Border area/„Green Jobs Network” - promovarea ecoturismului și a agriculturii ecologice ca mecanisme inovatoare pentru ocuparea forței de muncă și

dezvoltarea durabilă locală în zonele rurale din zona transfrontalieră România-Bulgaria (lider de parteneriat municipiul Lyaskovets - BG; partener Consiliul Local Videle - RO)

Transferul de cunoștințe între agricultori este facilitat în cadrul diverselor evenimente organizate la nivel local, județean, național sau internațional, de instituțiile sau organizațiile care activează în sectorul agriculturii ecologice. La nivelul județului Dolj, sunt organizate anual câteva târguri și expoziții care vizează și componenta agriculturii ecologice, cele mai importante fiind:

- Târgul Agrotex, organizat de CCIA Dolj începând cu anul 1991, în cadrul căruia participă producători de echipamente și utilaje agricole, furnizori de material săditor, furnizori de instalații utilizate în apicultură, pomicultură, etc.;
- Târgul Apicol Craiova organizat de Stupina BIA, Primăria Municipiului Craiova și Consiliul Județean Dolj, începând cu anul 2014, în cadrul căruia participă producători, procesatori și comercianți de produse apicole.

În anul 2017, Primăria Municipiului Craiova a organizat prima ediția a Târgului Agro Oltenia, acesta fiind, în principal, un eveniment de networking între fermieri, specialiști, manageri și autorități din domeniul agriculturii și industriei alimentare, incluzând prezentări ale tehnologiilor, produselor și proiectelor în dezvoltare.

În județele învecinate din Bulgaria, conform informațiilor disponibile pe website-ul CCIA Bulgaria²⁶ este organizat anual, începând din 2010, un singur eveniment de profil, respectiv Târgul apicol în orașul Pleven.

²⁶ <http://www.bcci.bg/fairs/calendar/branches.htm>

7. Analiza punctelor tari și slabe, obstacolelor care trebuie depășite și oportunităților de dezvoltare a sectorului de agricultură ecologică și servicii conexe

Planificarea strategică a unor acțiuni sau măsuri eficiente și practice pentru dezvoltarea unui anumit sector poate fi realizată numai în condițiile realizării unei analize aprofundate a contextului existent. Elementul de legătură între analiza de context și planul de acțiune este analiza SWOT, respectiv analiza punctelor tari, punctelor slabe, oportunităților și amenințările raportate la sectorul analizat. În cazul de față, sectorul analizat este agricultura ecologică și serviciile conexe din județul Dolj, iar analiza SWOT a acestuia este prezentată în continuare.

Puncte tari	Puncte slabe
Condiții pedologice și climaterice favorabile la nivelul județului Dolj, pentru activități agricole ecologice care vizează cereale pentru boabe (grâu, porumb), plante uleioase (floarea soarelui și rapița), lucernă, meri, apicultură.	Creșterea cantității de îngrășăminte chimice și insecticide și a suprafeței de teren pe care acestea se aplică.
Reducerea cu peste 55%, în decursul a 3 ani, a suprafeței de teren arabil neutilizat.	Reducerea cantității de îngrășăminte naturale și a suprafeței de teren pe care acestea se aplică.
Productivitate ridicată înregistrată în sectorul apicol, în perioada 2014-2016 (+59,4% creștere a producției)	Reprezentativitate redusă a agriculturii ecologice, la nivel județean, din perspectiva suprafețelor implicate (0,21% din suprafața totală cultivată era înscrisă în agricultura ecologică în anul 2016).
Reducerea cantității de erbicide și a suprafeței de teren pe care acestea se aplică.	Număr redus de operatori certificați ecologic pentru creșterea animalelor.
Creșterea numărului de operatori certificați în agricultura ecologică, în prima jumătate a anului 2017.	În județul Dolj, nu există niciun furnizor autorizat de semințe și material de înmulțire utilizabile, în agricultura ecologică.
Stabilizarea activităților certificate ecologic la nivelul producătorilor, respectiv creșterea gradului de conștientizare în rândul operatorilor, în raport cu tipologia de producție cea mai potrivită (reducerea numărului de operatori cu certificări pentru mai multe activități sau mai multe terenuri cu statut diferit (ecologic sau în conversie).	Grad redus de informare al operatorilor certificați ecologic privind oportunitățile de colaborare și de asociere existente.
Creșterea numărului de operatori certificați în apicultură, începând cu anul 2014 (în prima jumătate a anului 2017, numărul de apicultori înregistrați în agricultura ecologică s-a dublat față de anul 2016).	Nivelul redus de dezvoltare al structurilor asociative, în special, cele care se adresează operatorilor certificați în agricultura ecologică (există o singură organizație de producători certificați ecologic, care activează în sectorul apicol).
Creșterea numărului de operatori și a suprafețelor care au finalizat perioada de conversie și au obținut certificarea ecologică, în perioada 2014-2016.	Numărul de comercianți și procesatori certificați ecologic, în județul Dolj, este foarte mic (în primele 6 luni ale anului 2017 a fost înregistrat un singur comerciant de produse ecologice și niciun procesator).
Diversificarea produselor înscrise în agricultura ecologică, în anul 2016.	Reducerea suprafețelor certificate, în rândul operatorilor care și-au menținut certificarea ecologică.
Creșterea numărului de roiuri de albine, în rândul operatorilor certificați ecologic, în perioada 2015-	Reducerea numărului de familii de albine în rândul

Puncte tari	Puncte slabe
2016. Funcționarea a două unități de cercetare-dezvoltare în domeniul agricol, pe teritoriul județului Dolj, organizate ca stațiuni de cercetare: SCDA Șimnic și Stațiunea de Cercetare - Dezvoltare pentru Cultura Plantelor pe Nisipuri (SCDCPN) Dăbuleni. Organizarea a trei târguri și expoziții anuale la nivelul județului Dolj, care vizează inclusiv agricultura ecologică și în cadrul cărora participa diverși producători, procesatori, comercianți, specialiști, manageri și autorități din domeniul agriculturii și industriei alimentare.	operatorilor certificați ecologic, în perioada 2014-2016. Număr redus de unități locale active care furnizează servicii auxiliare producției agricole, în județul Dolj. Lipsa unei liste sau a unei baze de date centralizată, în care să fie înscrise furnizorii de servicii auxiliare compatibile cu practicile agricole ecologice. Număr redus de proiecte de formare profesională, la nivel local, care adresează subiecte specifice agriculturii ecologice.

Oportunități	Amenințări
Implementarea Politicii Agricole Comune în perioada 2014-2020, la nivelul UE, și a Strategiei pentru dezvoltarea sectorului agroalimentar pe termen mediu și lung 2020-2030, la nivel național. Piața unică UE de desfacere și comercializare a produselor ecologice. Cadrul legislativ național este practic, detaliat, cu un grad optim de stabilitate și prezintă un grad ridicat de coerență cu Regulamentele UE în domeniul agriculturii ecologice. Existența logo-ului UE și al României pentru agricultură ecologică care asigură un nivel sporit de vizibilitate și identificarea facilă de către consumatori a produselor ecologice. Introducerea, în producția exploatațiilor agricole individuale, a unor noi soiuri de struguri și fructe pentru care există cerere pe piața internă și, în special, externă (de exemplu afinul, zmeurul, alunul, cătina). Plățile compensatorii pe suprafață furnizate de APIA pentru operatorii înscrși în agricultura ecologică, prin intermediul Măsurii 11 a PNDR 2014-2020 (finanțate prin intermediul Pilonului II al PAC). Plățile unice pe suprafață finanțate prin intermediul Pilonului I al PAC.	Dispersarea informațiilor relevante privind agricultura ecologică, într-un număr ridicat de acte legislative elaborate la nivel național. Multitudinea cerințelor care trebuie îndeplinite și a documentelor care trebuie completate și transmise pentru obținerea certificării ecologice. Schimbările climatice care generează fenomenele meteo extreme (grindină) și deșertificare cauzată de lipsa precipitațiilor pe timpul verii. Costuri ridicate implicate de trecerea la practici agricole ecologice și menținerea ulterioară a acestora. Contaminări accidentale ale suprafețelor certificate de către alți producători care desfășoară activități agricole convenționale. Mentalitatea conservatoare a agriculturilor din mediul rural (în special persoanele peste 50 de ani) și reticența față de conversia la practici agricole ecologice. Competiția la nivel internațional în sectorul agriculturii ecologice.

8. Concluzii și recomandări privind viitorul sectorului de agricultură ecologică și serviciilor conexe, în contextul socio-economic actual, rolul acestui sector în creșterea ocupării forței de muncă și mobilității în zona transfrontalieră

Ca urmare a analizei contextului și evoluției agriculturii ecologice, respectiv serviciilor conexe și nivelului de instruire a operatorilor certificați în județul Dolj, a fost posibilă formularea următoarelor concluzii și recomandări:

- 🚧 Județul Dolj beneficiază de climă și relief favorabile pentru practicarea agriculturii ecologice, în special considerând următoare activități/produse: cereale pentru boabe (grâu, porumb), plante uleioase (floarea soarelui și rapița), lucernă, meri, apicultură. Cu toate acestea, evoluția sectorului de agricultură ecologică a fost una lentă, suprafețele implicate reprezentând sub 1% din totalul terenului arabil.
- 🚧 Producția provenită din agricultura ecologică este în creștere, însă capacitatea de procesare și comercializare a acestor produse la nivelul județului este foarte limitată.
- 🚧 S-a constatat un grad ridicat de volatilitate al listei de operatori care își mențin certificarea ecologică, având în vedere faptul că în anul 2016, doar 55% din operatorii certificați, în urmă cu doi ani, mai erau înregistrați în domeniul agriculturii ecologice. De asemenea, se constată o tendință de stabilizare și specializare a producătorilor certificați, prin prisma reducerii numărului mediu de produse sau activități certificate/operator.
- 🚧 La nivel județean, cultura partenerială este subdezvoltată, în special în domeniul agriculturii ecologice unde există o singură organizație de producători, în sectorul apicol. De altfel, sectorul apicol reprezintă, în ultimii ani, singura ramură a agriculturii ecologice care a înregistrat progrese semnificative și care antrenează din ce în ce mai mulți producători.
- 🚧 Operatorii certificați nu dețin suficiente informații cu privire la posibilitatea utilizării de servicii conexe sau privind noile tehnici de producție rezultate din activitatea de cercetare.
- 🚧 Gradul de instruire al operatorilor certificați este relativ ridicat, în special datorită măsurilor adoptate la nivel național privind obligativitatea participării la programe de formare în acest domeniu pentru obținerea plăților compensatorii.
- 🚧 Insuficiente canale de informare privind plățile pe suprafață și plățile compensatorii care pot fi obținute anual de operatorii certificați ecologic și se recomandă planificarea unor caravane de informare inclusiv în comune mici din mediul rural.
- 🚧 Este necesară implementarea unor măsuri de marketing pentru produsele ecologice, în vederea conștientizării consumatorilor finali privind beneficiile produselor ecologice.
- 🚧 Promovarea oportunităților de finanțare din cadrul programelor finanțate prin fonduri UE pentru crearea grupurilor de producători și a lanțului scurt de aprovizionare.
- 🚧 Organizarea de târguri, conferințe și expoziții de profil la nivel transfrontalier adresate producătorilor, procesatorilor, comercianților și furnizorilor de servicii conexe (inclusiv stațiuni de cercetare în domeniu).

* * * * *

Cadrul de dezvoltare a agriculturii ecologice, la nivelul județului Dolj, este unul favorabil, existând suprafețe extinse de teren agricol care ar putea fi integrate în acest sector, în condițiile unei informări detaliate și constante a agricultorilor privind practicile agricole aplicabile, noile tehnici dezvoltate în domeniu și posibilităților de obținere a subvențiilor și de desfacere a produselor ecologice pe piața națională și internațională. De asemenea, un element cheie pentru dezvoltarea acestui sector este promovarea beneficiilor și marketingul produselor locale certificate ecologic, în rândul consumatorilor și comercianților. S-a constatat existența unui grad ridicat de specializare a resurselor umane din județul Dolj în domeniul agriculturii ecologice, cadrul legal fiind unul care favorizează și încurajează formarea profesională și instruirea operatorilor în acest domeniu. Astfel, având în vedere proporția importantă a populației din județul Dolj, ocupată în sectorul agricol, sunt asigurate premisele unei tranziții eficiente a practicilor agricole convenționale către practice agricole ecologice. Existența unui OC acreditat în județul Dolj și rolul DAJ Dolj vor asigura facilitarea transferului de informații către agricultorii locali interesați de înscrierea în agricultura ecologică. Dezvoltarea acestui sector presupune, în același timp, implementarea unor măsuri specifice pentru crearea și extinderea rețelelor asociative și parteneriatelor. Integrarea României și Bulgariei în UE, respectiv accesul acestora la spațiul unic de mobilitate de la nivel comunitar, permite planificarea măsurilor de cooperare inclusiv dintr-o perspectivă transfrontalieră. Parteneriate între producători, procesatori, comercianți și instituții care activează în sectorul agriculturii ecologice ar fundamenta evoluția sustenabilă a sectorului prin prisma creării de noi locuri de muncă, sporirii productivității și veniturilor exploatațiilor agricole și extinderea piețelor de desfacere a produselor certificate ecologic. De altfel, crearea unei rețele de cooperare la nivel transfrontalier și implementarea unor inițiative comune de promovare sau de transfer de cunoștințe și tehnici inovative poate reprezenta imboldul necesar pentru transformarea agriculturii ecologice, dintr-o activitate percepută ca fiind „de nișă” într-un simbol al economiei județului Dolj.

Lista de acronime

AE	Agricultură ecologică
ANC	Autoritatea Națională de Certificare
APIA	Agencia de Plăți și Intervenție pentru Agricultură
ASAS	Academia de Științe Agricole și Silvice
CA	Camera Agricolă
CE	Comisia Europeană
DAJ	Direcția Agricolă Județeană
FAO	Organizația pentru Alimentație și Agricultură a Națiunilor Unite
FEADR	Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală
GAEC	Bune Condiții Agricole și de Mediu/Codul bunelor practici agricole
GAL	Grup de Acțiune Locală
INS	Institutul Național de Statistică
ITCSMS	Inspectoratul Teritorial pentru Calitatea Semințelor și Materialului Săditor
MADR	Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale
OC	Organism de control
OUI	Organizație a Utilizatorilor de Apă pentru Irigații
PAC	Politica Agricolă Comună
SCDA	Stațiunea de Cercetare - Dezvoltare Agricolă
SCDCPN	Stațiunea de Cercetare - Dezvoltare pentru Cultura Plantelor pe Nisipuri
SDL	Strategie de Dezvoltare Locală
SM	Stat Membru UE
SUA	Statele Unite ale Americii
TFUE	Tratatul de Funcționare al Uniunii Europene
UE	Uniunea Europeană

Introducere și abordare metodologică	1
1. Coerența cadrului legislativ național și european în domeniul agriculturii ecologice	3
1.1. Analiza comparativă privind cadrul legislativ european și național.....	3
2. Informații generale privind procesul de certificare ecologică.....	5
2.1. Entități implicate în procesul de certificare ecologică	5
2.2. Etapele și părțile implicate în procesul de certificare ecologică	6
2.3. Etichetarea produselor ecologice	8
3. Analiza situației agriculturii tradiționale în județul Dolj; potențiale suprafețe/grupe de produse ce pot fi convertite la agricultura ecologică.....	9
3.1. Analiza situației agriculturii tradiționale în județul Dolj	9
3.2. Potențiale suprafețe/grupe de produse ce pot fi convertite la agricultura ecologică.....	14
4. Analiza sistemului de agricultură ecologică în județul Dolj; informații statistice privind operatorii înregistrați în sistemul de agricultură ecologică și situația suprafețelor certificate ecologic.....	15
4.1. Analiza sistemului de agricultură ecologică în județul Dolj.....	15
4.2. Informații statistice privind operatorii înregistrați în sistemul de agricultură ecologică și situația suprafețelor certificate ecologic	20
4.3. Servicii conexe agriculturii ecologice	24
5. Analiza nivelului de instruire al personalului din domeniul agriculturii ecologice la nivelul județului Dolj.....	26
6. Analiza inițiativelor legate de transferul de cunoștințe în domeniul agriculturii ecologice în zona transfrontalieră	29
7. Analiza punctelor tari și slabe, obstacolelor care trebuie depășite și oportunităților de dezvoltare a sectorului de agricultură ecologică și servicii conexe	31
8. Concluzii și recomandări privind viitorul sectorului de agricultură ecologică și serviciilor conexe, în contextul socio-economic actual, rolul acestui sector în creșterea ocupării forței de muncă și mobilității în zona transfrontalieră.....	33
Lista de acronime	35
Cuprins.....	36